

KORE SAVAŞI'NA KATILAN TEKİRDAĞLI VE EDİRNELİ SON GAZİLERLE SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI

Sezai ÖZTAŞ*
Ayşenur ÖZBAŞ**

Öz: Kore, tarih boyunca tüm devletlerin elde etmek istediği bir yarımada olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya, Soğuk Savaş olarak adlandırılan yeni bir döneme girmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) tehdidi karşısında, Türkiye'nin dış politikasında Kore Savaşı çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) üyeliği büyük oranda Kore Savaşı'na bağlıdır. Kore Savaşı, Soğuk Savaş diye adlandırılan dönemde dünyayı etkileyen ilk sıcak çatışma ve Türkiye'nin sınırları dışına asker gönderdiği ilk savaştır. Gönderilen Türk kuvvetleri, bu savaşta çok önemli başarılar göstermişlerdir. Ayrıca Türk kuvvetleri, savaş sırasında halka yardım elini de uzatmıştır. Bu bağlamda gerek savaş sırasında gerekse savaş sonrasında giderek artan bir dostluk teşkil edilmiştir. Bu çalışmada Kore Savaşı sözlü tarih çerçevesinde, Kore Savaşı'na katılan Tekirdağ ve Edirne şehirindeki gazilerin gözünden anlatılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede, Tekirdağ ve Edirne illerindeki Kore gazileriyle görüşmeler yapılarak Kore Savaşı'na nasıl gittikleri, savaş hakkındaki düşünceleri, neler yaşadıkları, döndükten sonra yaşananlar ve gelecek nesillere iletmek istedikleri mesajlar ortaya konulmak istenmiştir. Sözlü tarih görüşmeleri gazilerimizin evlerinde gerçekleştirilmiş ve kayda alınmıştır. Kahraman gazilerimizin unutulmaması da bu çalışmanın amaçlarından birini teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kore Savaşı, Kore Gazileri, Sözlü Tarih, Tekirdağ, Edirne.

ORAL HISTORY STUDY WITH THE LAST VETERANS OF THE KOREAN WAR FROM TEKİRDAĞ AND EDİRNE

Abstract: Throughout history, Korea has been a peninsula that all states wanted to acquire. After the Second World War, the world entered a new era called the Cold War. In the face of the threat of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), the Korean War has a very important place in Türkiye's foreign policy. Because NATO membership is largely dependent on the Korean War. The Korean War was the first hot conflict that affected the world during the so-called Cold War and the first war in which Türkiye sent troops outside its borders. The Turkish forces sent to Türkiye showed very important achievements in this war. Turkish forces also extended a helping hand to the people during the war. In this context, a growing friendship was formed both during and after the war. In this study, the Korean War was tried to be told through the eyes of the veterans of Tekirdağ and Edirne provinces who participated in the Korean War within the framework of oral history. In this framework, interviews were conducted with Korean veterans in Tekirdağ and Edirne provinces to reveal how they went to the Korean War, their thoughts about the war, what they experienced, what happened after their return and the messages they wanted to convey to future generations. Oral history interviews were conducted and recorded in the homes of our veterans. One of the aims of this study is to ensure that our heroic veterans are not forgotten.

Key Words: Korean War, Korean Veterans, Oral History, Tekirdağ, Edirne.

Giriş

İkinci Dünya Savaşı çok büyük yıkımlara yol açmıştır. Bir karşılaştırma yapılacak olursa, Birinci Dünya Savaşı'na toplam nüfusu 1,5 milyar olan 36 ülke katılırken, İkinci Dünya Savaşı'na toplam 1.7 milyar nüfuslu 61 devlet katılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda ölen insan sayısı 10 milyonken, İkinci

* Prof. Dr. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, sezaioztas@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1742-4200.

** Trakya Üniversitesi Doktora Öğrencisi, aysenurozbas@trakya.edu.tr, ORCID:0000-0001-5911-4297.

Dünya Savaşı'nda ölen insan sayısı 32 milyondur¹. İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1939 yılında, Türkiye nüfusunun yarısından çoğu tarımla uğraşmaktadır. 1940 verilerine göre, tarımın GSMH'daki payı %45, sanayinin ise %14.9 civarındadır². Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na müttefik devletlerin tüm baskılarına rağmen fiilen katılmamış ve izlediği dengeli dış politika ile savaş dışında kalmayı başarmıştır³. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından 6 Ağustos 1945 tarihinde Hiroşima'nın, 9 Ağustos 1945 tarihinde ise Nagasaki'nin atom bombası saldırısına maruz kalması sonucunda ve Sovyetler Birliği'nin savaş ilanından sonra, Japonya 2 Eylül 1945 tarihinde teslim olmuştur. Böylece İkinci Dünya Savaşı son bulmuştur.

İkinci Dünya Savaşı bitmiş olsa da ülkelerarası gerilimler devam etmiştir. 1946 yılında başlayan⁴ bu dönemin adı Soğuk Savaş olarak adlandırılmıştır⁵. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Berlin krizi, Sovyetler Birliği ile iş birliği içinde bir dünya oluşturma imkânı olmadığını göstermiştir. Berlin krizi, Batılı devletler ile Sovyetler Birliği arasında iş birliğinin tamamen bittiğini ve dünyanın Doğu ve Batı blokları olarak ikiye ayrıldığını gösteren bir durum olarak ortaya çıkmıştır⁶. 1947 yılında ABD Başkanı Truman'ın komünizmle mücadelesi, ABD'nin dış politikalarının ilkelerinden biri olmuştur. Bundan önce Türkiye'ye pek yakın durmayan ABD, Marshall Planı ile Türkiye'ye ekonomik olarak yardım etmeye başlamıştır⁷. Sovyetler Birliği ve ABD bu dönemde, dünya üzerindeki hegemonyalarını arttırmak amacıyla az gelişmiş ülkelere yardım bahanesiyle yakınlaşma kurmak istemişlerdir⁸. İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya siyasetini, ABD ve Rusya arasındaki çekişme şekillendirmiştir⁹. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya, ABD'nin kapitalist ve Sovyetler Birliği'nin komünist blokları şeklinde kutuplaşmaya girmiştir. Komünizmin karşısında yer alan ülkeler, Sovyet yayılcılığına karşı mücadele etmeye başlamıştır¹⁰. 4 Nisan 1949'da ABD'nin önderliğinde¹¹ İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika, Danimarka, İzlanda, Kanada, Lüksemburg, Hollanda, Norveç ve Portekiz Kuzey Atlantik Antlaşması'nı imzalamıştır¹². Bu antlaşmaya göre, NATO ülkelerinden birine yapılmış saldırı hepsine yapılmış sayılacaktır¹³.

1.1. Soğuk Savaş Başlarken Türkiye

Sovyet Rusya, 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı 19 Mart 1945 tarihinde feshettiğini açıklamıştır¹⁴. Türkiye'nin bu dönemde dış yardım arayan bir durumda olması

¹ Türkkaya Ataöv, Amerika Nato ve Türkiye, Aydınlik Yayınları, Ankara 1969, 2. bs., s. 1.

² İlker Parasız, Türkiye Ekonomisi, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 1998, 1. bs., s. 57.

³ Doğan Duman, "Kore Savaşı ve Türkiye'de Savaş Karşısı Bir Örgütlenme: Türk Barışseverler Cemiyeti", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2019, sy. 39 (2019), s. 666.

⁴ İsmail Soysal, Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye-Olaylar Kronolojisi (1945-1975), İsis Yayınları, İstanbul 1997, 1. bs, s. 1.

⁵ Sedef Bulut, "38. Enlemde Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye'deki Tezahürleri", Mavi Atlas Dergisi, c .VI/ sy. 1 (2018), s. 186.

⁶ Bülent Akkaya, "Türkiye'nin NATO üyeliği ve Kore Savaşı", Akademik Bakış Dergisi, sy. 28 (2012), s. 3.

⁷ Duman, a.g.m., s. 668.

⁸ Mahmut Akkor, "İkinci Dünya Savaşı'nın Sonu ve Truman Doktrini'nin Ortaya Çıkışı", Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi, c. II/ sy. 2 (2017), s. 1.

⁹ Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, c.X/ sy. 37 (2006), s. 232.

¹⁰ Sedef Bulut, a.g.m., s. 186.

¹¹ Cemile Tekin ve Nihat Erdem, "Kore Savaşı'nda Türklerin Açtığı Bir Eğitim Kurumu: Ankara Okulu ve Yetimhanesi", Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, sy. 10 (2023), s. 38.

¹² Hüseyin Bağcı, "Türkiye'nin NATO Üyeliğini Hızlandıran İki Önemli Faktör: Kore Savaşı ve ABD Büyükelçisi George Mc Ghee", ODTÜ Gelişme Dergisi, sy. 18 (1991), s. 5.

¹³ Bulut, a.g.m., s. 187.

¹⁴ Haluk F. Gürsel, Tarih Boyunca Türk-Rus İlişkileri, Ak Yayınları, İstanbul 1968, 1. bs., s. 223.

Sovyetler Birliği'nin tutumunun en büyük etkenidir¹⁵. Sovyetler Birliği, Haziran 1945'te Türkiye'ye ikinci bir nota vererek Ardahan ve Kars'ın Sovyetler Birliği'ne verilmesini talep etmiş bununla da yetinmeyerek boğazlarda askeri üs istemiştir¹⁶. Sovyetler Birliği ve Türkiye arasında cereyan eden bu gerginlik, Türkiye'nin dış politikasının yeniden şekillenmesine neden olmuş ve Sovyetler Birliği'nden gelen tehditlerin üstesinden gelinmesi Türk dış politikasının önceliği haline gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye yönelik tehdit politikası, ülke içindeki komünizm düşmanlığının daha da artmasına neden olmuştur. Sovyetler Birliği ile dostluğu savunan Tan gazetesi başta olmak üzere birçok sol gazete ve dergiler, 4 Aralık 1945 tarihinde saldırıya uğramıştır. Çok partili yaşama geçişten sonra da hem iktidar, hem muhalefet komünizmle bağdaştırılan sola karşı oldukça sert bir tutum içerisinde bulunmuştur¹⁷.

Türkiye, NATO'ya üye olmayı CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) döneminden beri istiyordu. Seçim sonrasında iktidar değişse de DP (Demokrat Parti) hükümeti tarafından da aynı yol izlenmiştir¹⁸. 1950'li yıllar dış politika açısından genel olarak değerlendirildiğinde, bir önceki iktidar partisi CHP ile yeni iktidar DP'nin bu konuda uyum içerisinde olduğu görülmektedir. Her iki partinin de ortak noktaları, sol faaliyetlere karşı olmak, Sovyet Rusya karşıtı tutum izlemek ve ABD'nin politik çizgisini takip etmek şeklindedir¹⁹. Fakat NATO Bakanlar Konseyi, 15-18 Eylül tarihlerinde görüşme yapmış ve Türkiye'nin NATO'ya başvuru teklifini kabul etmemiştir.

14 Mayıs 1950'de yapılan seçimler, Türkiye'deki iktidarın değişmesine neden olsa da izlenen dış politika sürekliliğini korumuştur. Dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın da ilk gündemleri arasında, Türkiye'nin güvenlik meselesi gelmektedir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, kendisinden önceki Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye yapmış olduğu iade-i ziyaretinde "NATO'ya neden girmediniz?" diye sormuştur. İnönü ise "Almak istediler de biz mi girmedik Celal bey?" cevabını vermiştir²⁰. Başbakan Adnan Menderes, kurulan hükümetin dış politika esaslarını şu cümleleriyle açıklamıştır: "Bugün herhangi bir partinin değil bütün milletlerin müşterek kanaatinin bir ifadesi olan dış siyasetimiz hakkında fazla bir şey söylemeye ve Birleşmiş Milletler idealine olan samimi bağlılığımızı tekrara lüzum görmüyoruz. Geleneksel İngiliz ve Fransız ittifakına ve Birleşik Amerika ile en sıkı dostluk ve iş birliğine dayanan, dostluklarına daima sadık kalan bütün milletlerin istikbal ve toprak bütünlüklerine her zaman hürmetkâr olan dış siyasetimizin barışçı mahiyeti bütün dünyaca malumdur. Truman Doktrini ve Marshall yardımıyla bu barışçı siyasetimizi desteklediğinden dolayı kendisine milletçe samimi şükran hisleri beslediğimiz büyük dostumuz Birleşik Amerika ile büyük müttefikimiz İngiltere ve Fransa ile siyasi, iktisadi, kültürel münasebetlerimizi, samimi ve anlayış havası içinde her gün daha kuvvetlendirmek en büyük emelimizdir"²¹.

1.2. Kore Savaşı'nın Başlaması ve Türkiye'nin Tepkisi

Kore, Doğu Asya'da yer alan ve Mançurya'dan denize doğru uzanan dağlık bir yarımadadır²². Kore yarımadasının batısında Sarı Deniz, doğusunda Japon Denizi bulunmaktadır. Karadan komşuları ise Çin ve Rusya'dır²³. Kore yüzyıllarca Çin, Rusya ve Japonya arasında tampon görevi görmüştür. Asya'daki büyük devletlerin kesişim noktasında bulunduğu için bu güç sahibi büyük devletlerin saldırılarına maruz kalmıştır.

¹⁵ Eminoğlu Malkoç, "Türk Basınında Truman Doktrini ve Türkiye'ye ABD Yardımları (1947-1950)", Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, sy. 9 (2006), s. 90.

¹⁶ Tekin ve Erdem, a.g.m., s. 39.

¹⁷ Duman, a.g.m., s. 667.

¹⁸ Hüseyin Bağcı, Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası, İmge Kitabevi, Ankara 1990, 1. bs., s. 16.

¹⁹ Bulut, a.g.m., s. 193.

²⁰ İsmet Bozdağ, Zafer ve Şerefle Dolu Bir Hayat-Celal Bayar, Tercüman Yayınları, İstanbul 1986, 1. bs., s. 97.

²¹ Bülent Akkaya, "Türkiye'nin NATO üyeliği ve Kore Savaşı", Akademik Bakış Dergisi, sy. 28 (2012), s. 7.

²² Bahtiyar Yalta, Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler, Kıvılcım Matbaası, Ankara 2005, 2. bs., s. 116.

²³ Turgut Sunalp, Kore Harbi, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 1954, 1. bs., s. 8.

Jeopolitik konumu Kore'yi, Asya ile Japon Adaları arasında bir köprü aynı zamanda bir savaş sahası durumuna getirmiştir²⁴. İlkçağlardan beri Kore'yi her daim isteyen²⁵ Japonya, Kore'yi doğal bir uzantısı olarak görmüştür. Kore, Japonya'nın Asya'ya yayılabilmesi için önemli bir basamaktır. Çünkü Japonya'nın Asya'ya geçebilmesi için ilk olarak Kore'yi elde etmesi gerekmektedir. 1910 yılında Japonya Kore'yi ilhak etmiş ve bu durum 1945 yılına kadar devam etmiştir. Japonlar Kore'yi bir üs olarak kullanmışlar ve Güney Kore'de Pusan ve Chinhaï deniz üsleri oluşturmuşlardır²⁶.

İkinci Dünya Savaşı'nda müttefik güçlerin yaptıkları Yalta Konferansı'nda (4-11 Şubat 1945) müttefik komutanlar Kore'den Japonları uzaklaştırmak görevinin ABD ve Rusya tarafından yapılması konusunda anlaşmışlardır²⁷. Mayıs 1945'e gelindiğinde, ABD ve Sovyet Rusya arasında imzalanan antlaşma ile İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kore'nin ABD, Çin, İngiltere ve SSCB'nin ortak veraseti altına girmesine karar verilmiştir. Böylece Sovyetler Birliği, 12 Ağustos 1945 tarihinde Kuzey Kore'ye girmiştir. ABD ise 8 Eylül 1945 tarihinde Güney Kore'den giriş yapmıştır. Bunun neticesinde, aynı soy ve kültüre sahip insanlar iki ayrı ülke haline gelmiştir²⁸. 10 Mayıs 1948 tarihinde ABD, Güney Kore Cumhuriyeti'ni ilan ederken 9 Eylül 1948 tarihinde de Sovyetler Birliği, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni ilan etmiştir.

Kore'de bu gelişmeler yaşanırken, Çin'de Mao'nun önderliğinde Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Çin'in komünist rejim idaresine girmesi, Sovyet Rusya'nın Asya'daki durumunu güçlendirmiştir. ABD'yi Asya'dan uzaklaştırmak gerektiğini düşünen Sovyet Rusya'nın talimatıyla Kuzey Kore²⁹, 25 Haziran 1950 tarihinde tüm Kore'yi komünist rejim altında birleştirmek amacıyla Güney Kore'ye saldırmıştır³⁰.

Üç komünist lider olan Stalin, Mao ve Kim İl Sung, Kore'den ABD'yi atmak için plan yapmıştır. Stalin ve Mao, Güney Kore'yi ele geçirmenin çok kolay olacağını düşünmüştür. Taarruza başladıklarında, Güney Kore halkının ayaklanarak Syngman Rhee hükümetini devireceklerine kesin gözüyle bakmışlardır³¹. Kuzey Kore ordusu, Mareşal Choi Yung Kun'un komutasında 13 piyade tümeni, 1 zırhlı tümen, 1 tank alayı, 150 taktik uçaktan oluşan 183.000 kişilik bir kuvvetle Güney Kore'ye ilerlemiştir. 25 Haziran 1950 günü Kuzey Kore ordusu, başkent Seul'un çevresine kadar yaklaşmayı başarmıştır. Pyongyang-Seul ve Vorsan-Seul ana mihverlerinden saldıran Kuzey Kore ordusu 4 gün içerisinde Seul'u ele geçirmişlerdir. Seul-Chunchon-Chuminjin hattına ulaşan ve Han nehrini geçen ordu 15 Temmuz 1950 tarihinde Kum Nehri-Chungju hattına kadar gelmiştir³². Sovyetler Birliği'nin Kore üstündeki amacı Kore'ye komünist rejimi getirmek ve Mançurya'yı elde etmektir. Tayvan'ı geri almak isteyen Çin, Kuzey Kore'ye destek vermiştir. Çin'in bir başka amacı da, Kore'de kendi egemenliğini kurmak, komünizm idaresinin zaferlerine zafer eklemek, Kore'deki santrallerin Mançurya ile bağlantısını devam ettirmektir³³.

²⁴ Ali Denizli, Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1994, 1. bs., s. 5-6.

²⁵ Marc Ferro, Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi 13. Yüzyıl-20. Yüzyıl, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara 2002, 2. bs., s. 94.

²⁶ Denizli, a.g.e., s. 15.

²⁷ Mehmet Sedat Erkan, "Kore Savaşı ve Kore'de Türk Tugayı (25 Haziran 1950-6 Temmuz 1953)", Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, sy. 203 (2013), s. 46.

²⁸ Selim Özcan, "Kore Savaşı ve Savaşa Katılan Amasyalı Şehit ve Gaziler", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sy. 33 (2019), s. 716.

²⁹ Bulut, a.g.m., s. 188.

³⁰ Tekin ve Erdem, a.g.m., s. 38-39.

³¹ Erkan, a.g.m., s. 49.

³² Gökhan Durak, "Türk ve Dünya Basınında Kore Savaşı ve Türkiye", Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi, sy. 36 (2015), s. 327-328.

³³ Tahsin Yazıcı, Kore Hatıralarım, Ülkü Basımevi, İstanbul 1963, 1. bs., s. 8.

Bunun karşılığında ABD Başkanı Truman, Uzak Doğu Amerikan Kuvvetleri Komutanı General Mac Arthur'a Güney Kore Cumhuriyeti'ne Amerikan deniz ve hava kuvvetleriyle yardım edilmesini emretmiş ve bu durumu Birleşmiş Milletler Konseyi'ne bildirmiştir. Birleşmiş Milletler Konseyi derhal ülkeleri yardıma çağıran karar taslağını kabul etmiştir. 56 üye ülkeden 53 tanesi yardım çağrısını kabul etmiş fakat Sovyetler Birliği, Çekoslovakya ve Polonya bunu reddetmiştir³⁴. Bu yardım isteği karşısında diğer ülkeler bölgeye asker göndermiştir. Bu şekilde ABD, Birleşmiş Milletler çatısı altında yapacağı müdahaleyi de meşrulaştırmaktadır³⁵.

Güney Kore'ye yardım eden ülkeler, bu saldırıların Sovyetler Birliği kaynaklı olduğunu ve karşılık verilmezse Sovyetler Birliği'nin bu saldırgan politikalarının kendilerine de çevirebileceğini düşünmüştür. DP hükümeti aynı şekilde, bu saldırıya karşı Birleşmiş Milletler'in yardım isteğine karşılık verilmezse Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye saldırması durumunda Türkiye'nin yalnız kalabileceği endişesini taşımaktadır³⁶.

Ayrıca Kore Savaşı'nın başlaması, Türkiye'nin başka tehditler altında kalabileceğini düşündürmüştür. Çünkü Kore'de 1945 yılından bu yana cereyan eden olaylar Üçüncü Dünya Savaşı ihtimalini arttırmıştır³⁷. Türkiye, siyasi açıdan yalnız kalmamak ve güvenliğini korumak adına girdiği Batı'ya yaklaşma sürecinde, Kore Savaşı'nı tüm kamuoyu ile birlikte dikkatle takip etmiştir³⁸. Türkiye'nin, Sovyetler Birliği'nin yapacağı bir saldırıya karşı, Birleşmiş Milletler ile iş birliği kararını bir an önce alması, dış politikadaki samimiyet olarak değerlendirilmiştir. Eğer Kore kurtulursa diğer milletler de kurtulmuş olacak ama kurtulamazsa Kore'ye olanların Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya'da da olması muhtemeldir.

1.3. Kore'ye Asker Gönderilmesi

Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'e üye olmasından dolayı yardım etmesi gerektiği, bu yardımın şeklinin sembolik olacağı, Kore'ye asker gönderilmesinin söz konusu olmayacağı savunulan görüşlerden biri olmuştur. Buna karşılık olarak ise, kâğıt üzerinde bir yardım olamayacağı ve yarın taarruza uğradığımız zaman bize de sembolik yardım yapılırsa ne olacak görüşü savunulmuştur³⁹. 30 Haziran 1950 tarihinde Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, dış siyasette Birleşmiş Milletler şartlarına iştirak etmenin, TC Hükümeti'nin bir esası olduğunu belirtmiş ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kore ile ilgili aldıkları kararı desteklediklerini beyan etmiştir⁴⁰. Kore Savaşı'nın başlamış olduğu dönemde, Türkiye çok partili sisteme geçmiş ve bir yandan kendi demokrasi mücadelelerini takip ederken, bir yandan da kilometrelerce uzaktaki bir yerde olup bitenlere dikkatini vermek zorunda kalmıştır. Bilindiği üzere 1950 seçimlerinde Türkiye siyasi ve sosyal hayatta yeni bir döneme girmiş bulunmaktadır⁴¹.

Birleşmiş Milletler'in çağrısı üzerine 25 Temmuz 1950 tarihinde toplanan Bakanlar Kurulu Güney Kore'ye asker gönderme kararı almıştır⁴². Türkiye, cumhuriyet tarihinde ilk kez sınırları dışına asker

³⁴ Erkan, a.g.m., s. 49-50.

³⁵ Orhan Nalcıoğlu, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Hareketinin Hukuksal Esasları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1997, 1. bs., s. 15.

³⁶ Cihat Göktepe ve Süleyman Seydi, "Soğuk Savaş Başlangıcında Türk Dış Politikası", Bilig, sy. 72 (2015), s. 209.

³⁷ Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, c.X/ sy. 37 (2006), s. 234.

³⁸ Şevket Süreyya Aydemir, Menderes'in Dramı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1984, 3. bs., s. 292.

³⁹ Yaman, a.g.m., s. 235.

⁴⁰ Tülay Gül, "Ulusal Basında Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı", Belgi Dergisi, sy. 7 (2014), s. 876.

⁴¹ Aydemir, a.g.e., s. 193.

⁴² F. Rezzan Ünalp, "Kore Savaşı ve Kore Cumhuriyeti Ziyaretinden İzlenimler", Silahlı Kuvvetler Dergisi, sy. 415 (2013), s. 45.

gönderecektir⁴³. Genelkurmay Başkanlığı, 3 Ağustos 1950 tarihinde 4500 kişilik askeri birliğinin hazırlanması emrini vermiştir. Birliklerden oluşturulacak bir tugay Ankara'da kurulmuştur⁴⁴. Kore'de görev yapacak Türk Tugayı'nda sıhhiye bölümü de görev almıştır. Sıhhiye birliklerinin kullanılması amacıyla 6 adet araç tahsis edilmiştir⁴⁵. Tuğgeneral Tahsin Yazıcı komutasında gönderilen 4500 askeri birliğin, sonraki dönemde sayısı 5460'a çıkarılacaktır⁴⁶.

Türkiye'nin, Kore Savaşı nedeniyle asker gönderme kararını alması üzerine Amerikan International News Service'in Avrupa genel müdürü Kingsbury Smith, Başbakan Adnan Menderes'e beş sorudan oluşan bir mektup göndermiştir. Mektupta, Türkiye'nin neden savaşa katıldığı, bu savaşta Birleşmiş Milletler güçlerinin başarılı olup olamayacağı, savaşa girilmemiş olsaydı sonucun ne olacağı gibi sorular sorulmuştur. Menderes, barışın korunması için Birleşmiş Milletler'e üye olan her devletin sorumluluklarını tereddütsüz yerine getirmesi gerektiğini, tecavüze uğramış bir memleketin yardım talebine icabet etmenin bütün üye devletlerin ortak sorumluluğunda olduğunu belirtmiştir⁴⁷.

Kore Savaşı'na gidecek olan askerlerin 1929 doğumlu olması ve gönüllülerden tercih edilmesi uygun görülmüş ve bu işlemlerin 20 Ağustos 1950 tarihine kadar sonlandırılması istenmiştir. Oluşturulan tugay 19-20 Eylül 1950 tarihinde, 259 subay, 22 memur, 395 astsubay, 4414 er ile İskenderun'a yola çıkmıştır⁴⁸. Türk Tugayı'nın Kore'ye sevkıyatı İskenderun'dan gemilerle yapılmıştır. Bunun için Ankara'da toplanmış olan birlik, 19 Eylül 1950'den itibaren trenlerle İskenderun'a yola çıkmıştır. Türk komutanlarıyla birlikte beş kişilik Amerikan irtibat grubu da İskenderun'a yola çıkmış ve Kore'ye birlikte gitmişlerdir. Bu Amerikalı subaylar, Türk askerinin Kore'deki tüm savaşlarında yanlarında bulunarak Amerikan birlikleri ile irtibat kurulmasını temin etmişlerdir⁴⁹.

Tugayı Kore'ye götürmek için ABD tarafından tahsis edilen beş gemiden üçü personel, ikisi malzemeler için planlanmıştır. Personel gemileri 25-26-27 Eylül 1950 tarihinde, malzeme gemileri ise 30 Eylül-2 Ekim 1950 tarihleri arasında İskenderun Limanı'ndan hareket etmiştir. Bu gemiler, Süveyş Kanalı-Kızıldeniz-Mendep Boğazı-Seylan Adası'nın merkezi Colombo Singapur-Filipinler ve Formosa Adası deniz yolunu izleyerek 21 günde Kore'nin Pusan Limanı'na varmıştır. Bu güzergâh emniyet sebebiyle gizli tutulmuştur. Taşıt gemileri silahsızdır. Bunların emniyetini Mısır'a kadar üç gemi ile Türk Donanması, Mısır'dan sonra, Birleşmiş Milletler adına İngiliz Donanması üstlenmiştir⁵⁰.

Kore'ye asker gönderilmesi ülkemizdeki çeşitli çevrelerde özellikle öğrenci topluluklarında olumlu karşılanmıştır. En büyük öğrenci örgütü olan Türkiye Milli Talebe Federasyonu Başkanı Can Kırış, bu karardan ötürü hükümete teşekkür etmiş ve Türk gençliğinin kendisine verilecek olan her türlü görevi üstlenmeye hazır olduklarını belirtmiştir⁵¹. Milli Türk Talebe Birliği kararla ilgili olarak Başbakan Adnan Menderes'e şu telgrafi göndermiştir: "Hürriyeti boğmak isteyenlere karşı azimle mücadele edeceğine dair bir kere daha ifade ettiğiniz kararınızı milliyetçi gençlik şükranla karşılamıştır. Bu mevzuda bize vereceğiniz vazifeler olursa bütün kudret ve varlığımızla başarmaya çalışacağımızı saygılarımızla bildiririz".

⁴³ Bülent Rusçuklu, Kore Savaşı (Unutulan Savaş) ve Gazi Faruk Pekerol'un Anlattıkları, Arvo Yayınları, İzmir 2012, 3. bs., s. 19.

⁴⁴ Celal Dora, Kore Savaşında Türkler, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1960, 2. bs., s. 7.

⁴⁵ Önder Deniz, "Kore Savaşı'nda Tokyo'da Görev Yapan Türk Hemşireler", Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, sy. 35 (2022), s. 463.

⁴⁶ Erkan, a.g.m., s. 70.

⁴⁷ Taner Bilgin ve Müslüm Akdoğan, "Kore Savaşı'na Bilecik ve Çevresinden Katılanlar", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, c. 9, sy. 44 (2016), s. 375.

⁴⁸ Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, c.X/ sy. 37 (2006), s. 239.

⁴⁹ Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953), Genelkurmay Basımevi, Ankara 1975, 3. bs., s. 72.

⁵⁰ Bilgin ve Akdoğan, a.g.m., s. 375.

⁵¹ Ercan Haytoğlu, "Kore Savaşı ve Denizli Kore Şehitleri ile Gazileri", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sy. 11 (2002), s. 86.

Türkiye'ye, Kore'ye asker gönderme teklifi geldiğinde, eski bir taksi şoförü olan Semih Yürüten, Kore'ye gitmek için gönüllü asker kampanyası başlatmış ve bir hafta içinde 10 bin kişi başvurmuştur⁵². Diyanet İşleri Başkanlığı, Kore Savaşı'na katılmanın "cihad" sayılabileceği ve bu savaşta hayatını kaybedenlerin "şehit" olacakları fetvasını vermiştir⁵³. Kore'ye gidecek olan askerlere, daha önceki savaşlara katılmış olan gaziler yaşadıkları hikayeleri anlatmış ve askerlerin moralleri yükseltilmiştir⁵⁴. Bu bağlamda askerlerin morallerini yükseltebilmek için bir nevi sözlü tarihten istifade edildiği ifade edilebilir.

Bu destekler ile Türkiye, ilk kez sınırları dışına asker göndermiştir. Diğer yandan Kore Savaşı'na girilmesini eleştirenler de azımsanamayacak kadar fazladır. Muhalefet, DP'yi sert bir şekilde eleştirmiştir. DP, Kore'ye asker gönderme kararını meclis tatilindeyken almıştır. Bu nedenle, meclis 1 Kasım 1950 tarihinde açıldıktan sonra bu karar milletvekilleri tarafından oldukça hararetli bir şekilde tartışılmıştır. CHP, böyle önemli bir konuda Meclisin görüşünün alınmamasını tenkit etmiş, Millet Partisi Genel Başkanı Hikmet Bayur ise "Bugün Amerika Kore'de savaşa atılmışsa bunu orada pek büyük Amerikan ideali olduğu için mi yoksa Birleşmiş Milletler ülküsünü kurtarmak için mi yapmıştır?" sözleriyle Kore'ye asker gönderilmesine karşı çıkmıştır.

Yeni Sabah ve Ulus gazeteleri de kararın ihtiyatsızca alındığını yazmıştır⁵⁵. MP Genel Başkanı Hikmet Bayur'a göre, karardan memnun olmayan kişiler komünistlik suçlamalarıyla alçaltılmak istenmektedir. Ayrıca ona göre hükümetin, dışardan yardım sağlayıp bütçe açığını kapatmaya çalışarak başarı kazandırmaya girmesini Türk milleti affetmeyecektir⁵⁶. Hukuk Profesörü Nihat Erim'in, Ulus gazetesinde yayınlanan değerlendirmesi şu şekildedir: "Kore'ye asker göndermek savaş ilanı değildir diyerek işin içinden çıkılması mümkün değildir. Birleşmiş Milletler Anayasası'na göre, TBMM'den peşin alınmış bir onay bulunmamaktadır. Türk Anayasası, Bakanlar Kuruluna fiili savaş hareketlerine Meclisten karar almaksızın katılma yetkisi vermemiştir. Millet'in istikbalini etkileyecek kararları hükümet tek başına almaya almamalıdır⁵⁷."

Hükümetin Kore ile ilgili kararını eleştiren yazı ve karikatürler yayınlayan 17 mizah dergisi ise, komünizm propagandası yapmak ve vatandaşları kışkırtacak yayınlarda bulunmak gibi gerekçelerle kapatılmıştır. Bu dönemde, yoğun bir şekilde komünizmle mücadele başlatılmıştır. Dönemin Adalet Bakanı Halil Özyörük'ün başkanlığında oluşturulan komisyon, komünizm ile ilgili yeni bir ceza kanunu hazırlamak için toplanmıştır. Yapılan toplantıda, komünizmin vatana ihanet ile cezalandırılması istenmiş, komünistliği ispatlanmış olanların vatandaşlıktan çıkarılması ve yurt dışına sürülmesi konularında ısrar edilmiştir⁵⁸.

Türkiye, ABD'nin ardından Kore'ye asker gönderen ilk devlettir⁵⁹. ABD ve İngiltere kara, deniz ve hava birlikleri gönderirken, Belçika ve Yunanistan kara ve hava birlikleri, Hollanda, Tayland, Yeni Zelanda kara ve deniz birlikleri, Filipin, Fransa, Lüksemburg ve Türkiye kara birliği göndermiştir. Gönderilen birliklerin büyüklüğü açısından Kore Savaşı'nda en büyük yükü ABD'den sonra İngiliz Uluslar topluluğu ve Türkiye üstlenmiştir⁶⁰.

⁵² Bulut, a.g.m., s. 197.

⁵³ Mim Kemal Öke, Unutulan Savaşın Kronolojisi Kore, 1950-1953, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2000, 2. bs., s. 45.

⁵⁴ Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953), Genelkurmay Basımevi, Ankara 1975, 3. bs., s. 71.

⁵⁵ Bilgin ve Akdoğan, a.g.m., s. 375-376.

⁵⁶ Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, c.X/ sy. 37 (2006), s. 236.

⁵⁷ Sedef Bulut, a.g.m., s. 192-193.

⁵⁸ Sedef Bulut, a.g.m., s. 196.

⁵⁹ Tekin ve Erdem, a.g.m., s. 40.

⁶⁰ Erkan, a.g.m., s. 50.

1.4. Kore Savaşı'nda Türkler

Türk Tugayı'na Kore'deki ilk görevi, 7 Kasım 1950 tarihinde bildirilmiştir. Mac Arthur'un karargahından gelen bir haberle, Türk Tugayı 8. Amerikan Ordusu'na bağlanmıştır. Türk tugayının, Munsan bölgesinin güvenliğinden sorumlu olması istenmiş ve tugay, 10 Kasım 1950'de bölgeye ulaşmak üzere hareket etmiştir⁶¹. Kore'de her devletin askeri birliğine bir kod adı verilmiştir. Türk Tugayına Orgeneral Mac Arthur tarafından North Star adı verilmiştir. 10 gün sonra 8'inci Amerikan Ordusu genel bir taarruz hazırlığı içinde olduğundan 25'inci Tümen Sunchon bölgesinde toplanmıştır. Türk Tugayına da 25'inci Tümen ihtiyatını teşkil etmek üzere Kunuri'ye intikal emri verilmiştir⁶². Kunuri mücadeleleri çok çetin geçmiştir. 26 Kasım 1950 tarihinden itibaren 800.000 kişilik Çin Ordusu savaşa katılmıştır⁶³. 27 Kasım günü saat 13:00'de İngiliz BBC radyosu, Türk Tugayı'nın tamamen imha edildiği haberini geçmiştir. Amerikan Sesi radyosu ise, BBC'nin haberlerini yalanlamamış ve şu ifadelerle yer vermiştir: "Azgın dalgalar halinde gelen düşman kuvvetlerinin saldırısı karşısında Güney Kore kuvvetlerin bozguna uğrayıp çekilmektedir. Olayların tek ümit verici noktası, Türk Tugayı'nın komünistlerin yoğun ateşi altında mevzilerini hala korumakta olmalarıdır⁶⁴."

Türkler Kore Savaşı'nda üstün başarılarla imza atmıştır. Kore'de gerçekleşen Kunuri Muharebesi'nden sonra, İkinci Dünya Savaşı'nın tanınmış Amerikan Piyade Birlikleri Komutanı Yarbay Blair'ın sözleri 27 Ocak 1951 tarihinde Birinci Amerikan Kolordusu'nun gazetesinde yayınlanmıştır. Sözlerinde şu ifadeler yer almıştır:⁶⁵ "Türklerle Kızılların boğuşması, 8. Ordunun yaptığı mahdut hedefli taarruz yavaş yavaş ilerlerken, bu hafta sonunda Kore harp tarihine kahramanlık menkıbeleri yazılmıştır. Türklerin karşısında düşman kaçmaya vakit bulamamıştır. Bu hareket şüphesiz ki bu harbin en kanlı piyade taarruzu olmuştur. Şahsî tecrübeme dayanarak şunu katî olarak söyleyebilirim ki, bu taarruz herhangi bir harbin en kanlı piyade muharebesidir. Bu hareket, harp tarihinde uzun müddet yaşayacaktır. Çinliler, gördüğüm boş mermi kovanlarına göre şiddetli çarpışmışlar ve bir Çinli de el bombasını atmak üzere bomba elinde iken öldürülmüştür. Komünist Çinliler iyi teçhiz edilmişlerdir. Tüfek bombaları, otomatik silâhları vardır. Yiyecek ve cephaneleri pek çoktur. Kaide olarak bu gibi hazırlanmış mevzilere taarruzda, taarruz eden tarafın, savunan tarafa nazaran üç misli kuvvette olması lâzım gelir. Halbuki burada mevzilerdeki bir Kızıl Çinliye bir Türk düşüyordu. Ancak Türkler üstün askerlerdir⁶⁶".

İspanyol Ariba Gazetesi'nde ise şunlar yazılmıştır: Türk askeri süngü takarak en güç vaziyetlere karşı koyuyor. Bir avuç Türk piyadesi, çok zor durumda bulunduğu bir sırada nasıl harp edileceğini dünyaya öğretmiştir. France-Presse Ajansının Ankara muhabiri tarafından kendi ajansına çekilen telgrafta şu ifadeler yer almıştır: Türkiye için Kore Savaşı'ndan alınan başlıca ders şudur ki eğer kıtalar ve askerlerin savaşçı bir ruhları yoksa mükemmel silâhlara sahip olmak hiçbir işe yaramaz. Türk kıtaları, Amerikan askerlerinin aksine olarak, modern savaşta bu zihniyetin hatta teknikten bile daha önemli olduğunu göstermişlerdir. Amerikalılar gerilerken, Türkler süngü takıyorlardı⁶⁷.

13 Aralık 1950 günü Tugayı ziyaret eden 8'inci Ordu Komutanı General Walker, Türk ordusunun kahramanca çarpıştığını ve Türk ordusu olmasaydı ABD ordusunun çok zor duruma düşeceğini hatta yok olabileceğini belirtmiştir. Türk Tugayının göstermiş olduğu bu üstün başarılarından dolayı Amerikan Kongresi tarafından, tarihinde ilk defa yabancı bir birliğe "Mümtaz Birlik Nişanı" verilmiştir⁶⁸.

⁶¹ Öke, a.g.m., s. 57.

⁶² Bilgin ve Akdoğan, a.g.m., s. 378.

⁶³ Bülent Akkaya, "Türkiye'nin NATO üyeliği ve Kore Savaşı", Akademik Bakış Dergisi, sy. 28 (2012), s. 13.

⁶⁴ Erkan, a.g.m., s. 63.

⁶⁵ F. Rezzan Ünalp, "Kore Savaşı ve Kore Cumhuriyeti Ziyaretinden İzlenimler", Silahlı Kuvvetler Dergisi, sy. 415 (2013), s. 51.

⁶⁶ Erkan, a.g.m., s. 64-65.

⁶⁷ Bulut, a.g.m., s. 200-201.

⁶⁸ Bilgin ve Akdoğan, a.g.m., s. 378.

Türk askeri gerçekten Kore'de çok büyük zorluklarla savaşıyor ve ne yazık ki bu zorluklar sadece cephe ile sınırlı değildir. Örneğin Sıhhiyeciler Alişan Almalı, havan topu ile yaralandıktan sonra başına gelenleri şöyle anlatmıştır: "Hastaneye varmadan önce beni revire götürmüşler. Revir komutanı, bana sıhhiye kursu verdirdiğinden dolayı beni tanımış. Sonra da beni hastaneye gönderdiler. Tercümanlar beni yanlış gemiye bindirdi. Beni o gemiden o gemiye naklettiler. Gemide yanıma bir asker geldi ve neden ağladığımı sordu. Ben de, 45 gün hiç kimseyle konuşmadığımı ve 46. gün onunla konuştuğumu söyledim. Amerika hastane gemisinden Danimarka gemisine geçtim. Danimarka gemisinden de başka bir hastane gemisine geçtim. Ben İngilizce bilmiyorum onlar da Türkçe bilmiyor. Tokyo'da ameliyat oldum. Şarapnel parçalarını aldılar vücudumdan. Havan topunun şarapnel parçaları, göğsüme, kollarıma ve göbeğime saplanmıştı⁶⁹."

Kore Savaşı tüm şiddetiyle sürerken, Türkiye'de neredeyse her yerde Kore'de şehit olanlar için mevlitler okutulmuştur. Kore şehitlerine okunmak üzere, Türkiye Anıtlar Derneği tarafından Süleymaniye Camiinde mevlit okutulmasına karar verilmiş ve hükümetin ileri gelenleri de davet edilmiştir. Muazzam bir kalabalığın toplandığı camide 30 bine yakın kişi olduğu düşünülmektedir⁷⁰.

Kore Savaşı'nın durakladığı sıralarda sadece Güney Kore'de yetim kalan çocuk sayısı 70.000'dir. Bu yetimlerden Türk Tugayı civarındakilerden bir kısmı, tugayca himaye altına alınmıştır. Türkler nereye gitse, bu Koreli yetim çocuklar da geriden onları takip etmişlerdir. Türkler yemek fazlalarıyla bu çocukları beslemişlerdir. Bu durumu öğrenen Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, yetimlerin Tugay tarafından her yönden himaye altına alınması için emir vermiştir. Bunun üzerine onlara önce soğuk havadan korunmaları için çadır tahsis edilmiş, düzenli şekilde yemek vermeye ve giydirilmeye başlanmışlardır⁷¹.

Türkler, Kore Savaşı'na gittiklerinde kimsesiz ve perişan halde dolaşan çocuklar için Kore'de okul kurmuşlardır. Bu okul Suwon şehrinde⁷² ve Ankara Yetimhanesi olarak adlandırılmıştır⁷³. Savaşta kimsesiz kalan çocuklar, hiçbir Birleşmiş Milletler askerinin üzerinde bile durmadığı bir durumdur. Türk askeri ise yakınlarını kaybeden kimsesiz çocukları yollardan ve ormanlardan bulup getirerek okula yerleştirmiş ve tüm ihtiyaçları Türk Tugayı tarafından karşılanmıştır⁷⁴.

Türk askerinin tüm bu yaptıklarının yanında, Kore Savaşı'nda Türk hemşirelerin de fedakarlıkları unutulmayacak niteliktedir. Hemşire Şükriye Tandoğan, 3 yaşındaki çocuğunu anne ve babasına emanet edip Tokyo'daki hastaneye gönüllü gitmiştir. Şükriye Tandoğan'ın oğlu Necdet, kalbinde bir sorunla doğmuştur ve sağlıklı yaşayabilmesi için kalp ameliyatı olması gerekmektedir. Fakat Türkiye'de bu ameliyatın yapılması imkânsızdır. Hemşire Tandoğan, Tokyo'daki hastanede birçok kişinin takdirini kazanmıştır. Kore Savaşı'nda görevli olan Cerrah Albay John Salyer bu özverili hemşirenin çocuğunun durumunu öğrenir ve ABD'yi ikna ederek, küçük çocuğu Tokyo Ordu Hastanesi'ne getirtir. Fakat yapılacak ameliyatın hem oradaki şartlara hem de çocuğun yaşı dolayısıyla başarılı geçmesi çok zordur. Hemşire Şükriye'nin görev süresi bitince anne-oğul İstanbul'a dönmüşlerdir. Ancak Tokyo'da görev yapan bu Amerikalı sağlık ekibi, Hemşire Tandoğan ve oğlunu unutmaz. 4 yıla yakın bir süre sonra Şubat 1958'de Tandoğan ve oğlunu New York'a getirtirler. Minneapolis'te Variety Kalp Kliniği'nde Dr. Walton C. Lillehei, bu zor ameliyatı başarıyla gerçekleştirir ve küçük Necdet iyileşir. Şükriye Tandoğan İstanbul'a dönmeyerek, ABD'ye yerleşir.

⁶⁹ Önder Deniz, "Kore Savaşı'nda Tokyo'da Görev Yapan Türk Hemşireler", Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, sy. 35 (2022), s. 465.

⁷⁰ Bulut, a.g.m., s. 198.

⁷¹ Erkan, a.g.m., s. 69.

⁷² M. Ertan Gökmen, "Bölge Uzmanı ile Söyleşi Türkiye ile Benzer Kültür: Kore", Doğu Asya Araştırmaları Dergisi, c. II/ sy. 1 (2019), s. 130.

⁷³ Selim Özcan, "Kore Savaşı ve Savaşa Katılan Amasyalı Şehit ve Gaziler", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sy. 33 (2019), s. 749.

⁷⁴ Tekin ve Erdem, a.g.m., s. 44.

1998 yılında 78 yaşında California'da vefat eder ve California'daki Mountain View Mezarlığı'na defnedilir⁷⁵.

Kore'de 1952 yılının ortalarından sonra ateşkes görüşmelerinin temel konusunu esirler sorunu oluşturmuştur. Bu sorun, farklı ideolojilere sahip esirlerin ülkelerine dönmek istememelerinden dolayı ortaya çıkmıştır⁷⁶. 1952 yılının sonlarına yaklaşılrken ekonomik sorunlar yaşayan Çin ve Kuzey Kore, savaşı sonlandırmak istemişler, fakat Stalin buna karşı çıkmıştır. 5 Mart 1953 tarihinde Stalin'in ölümünden sonra Ruslar Kore'de barıştan yana bir tavır sergilemeye başlamışlardır. Ancak bu kez Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee savaşı bitirmeye yanaşmamıştır. Rhee, Koreyi ikiye bölecek bir çözümü onaylamamaktadır. Bu durum üzerine ABD, Rhee'yi ikna yoluna gitmiştir. Güney Kore'nin güvenliğinin garanti edileceğini, Güney Kore ordusunun tekrar kurulacağını, güvenlik paketi yapılacağını ve ekonomik yardım yapılacağını belirtmiştir. Bunun üzerine ateşkes görüşmeleri 19 Temmuz 1953 tarihinde başlamış⁷⁷ ve 27 Temmuz 1953 tarihinde Panmunjom Ateşkes Anlaşması imzalanmıştır⁷⁸. Yapılan anlaşmaya göre, 27 Temmuz 1953 tarihinde bulunulan hat, ateşkes hattı olarak kabul edilmiştir. Bu durumda Güney Kore, eski hudutlara göre daha avantajlı bir duruma geçmiştir. Barış görüşmelerine de üç ay içinde başlanacak ve bu esnada esirler değiştirilecektir⁷⁹.

Savaş bittiğinde, ABD'den sonra en fazla kayıp veren ülkenin Türkiye olduğu tespit edilmiştir. Şehit sayısı 37 subay, 26 astsubay olmak üzere toplam 721'dir. 81 subay, 66 astsubay olmak üzere toplam 2147 asker yaralanmıştır⁸⁰. Kore'deki savaş o kadar çetindir ki, Türk Tugayı'nın her yedi askerinden biri çatışmalardan ötürü yaralanmıştır⁸¹. 167 asker kayıptır. Esir sayısı ise 244'tür⁸².

25 Haziran 1950 tarihinde başlayan ve 27 Temmuz 1953 tarihine kadar süren bu savaşta, 220.000 Güney Kore askeri, 1.000.000 Koreli sivil ölmüş ve 5.000.000 kişi evsiz kalmıştır. Kore Savaşı sona erdikten sonra 1960 yılına kadar, Kore'deki Türk Birliği Tugay seviyesinde varlığını devam ettirmiştir. Bu birliklerin ortalama mevcudu 5000'dir. 15 Haziran 1960 tarihinde Kore'ye 258 mevcutlu bir bölük gönderilmiştir. 10 Temmuz 1966 tarihine kadar, Türk askeri mevcudiyetini Kore'de sürdürmüştür. 26 Haziran 1966 tarihinden, 30 Haziran 1971 tarihine kadar olan sürede, Kore'deki Türk askeri varlığı 11 mevcutlu Şeref Kıtası'ndan oluşmaktadır. Türk askeri varlığı, 1971 yılında şeref kıtasının dönüşüyle son bulmuştur⁸³.

2.1. Sözlü Tarih Nedir? Niçin Kullanılmalıdır?

Tarihçilerin bilim kavramı, soyut yasaları kovalayan doğa bilimcilerin bilim anlayışından farklıdır. Tarih, doğadan farklılık gösterir. Tarihin konusu, insan denilen karmaşık yapıdır⁸⁴. Dolayısıyla tarihte mantık yoktur⁸⁵. Tarih yazımının doğuşu, sözün kayda geçirilmesiyle başlamıştır⁸⁶. Herodot'un

⁷⁵ Deniz, a.g.m., s. 467-469.

⁷⁶ Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, c.X/ sy. 37 (2006), s. 244.

⁷⁷ Gökhan Durak, "Türk ve Dünya Basınında Kore Savaşı ve Türkiye", Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi, sy. 36 (2015), s. 333.

⁷⁸ Yaman, a.g.m., s. 244.

⁷⁹ Durak, a.g.m., s. 333.

⁸⁰ Erkan, a.g.m., s. 70.

⁸¹ Deniz, a.g.m., s. 464.

⁸² Duman, a.g.m., s. 677.

⁸³ Erkan, a.g.m., s. 69-70.

⁸⁴ Georg G. Iggers, Bilimsel Nesnellikten Post Modernizme Yirminci Yüzyılda Tarih Yazımı, çev. Gül Çağalı Güven, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2016, 6. bs., s. 2.

⁸⁵ İsmail Hami [Dânişmend], "Mantık ve Tarih", çev. Sezai Öztaş ve Ömer Faruk Mete, Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi, c. III/ sy. 5 (2020), s. 122.

⁸⁶ Esra Danacıoğlu, Geçmişin İzleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2010, 2. bs., s. 136.

meydana getirdiği tarihin önemli bir bölümünü sözlü tarih oluşturmaktadır⁸⁷. Tarih yazımında sözlü tarihin kullanımı, Osmanlı'da da görülür. Gelibolulu Mustafa Ali, Peçevi ve Naima tarihi bunlardan bazılarıdır⁸⁸.

Unutulmamalıdır ki geçmiş, sesini duyurabildiği ve kayda geçirilebildiği oranda tarih olabilmektedir⁸⁹. Tarih yazımının önemli bir bölümü Rönesans dönemine kadar sözlü tarihe dayanmaktadır⁹⁰. Bir insanın yaşamı ve birikimleri anlatma etkinliği çerçevesinde bir anlam bulur⁹¹. Söylemler, dünyayı fiziksel anlamda var etmezler ama sahip olduğu bütün anlamı dünyaya söylemler vermektedir⁹². Kültür, kendisini dil içerisinden kurar⁹³. Sözlü kültür, kişilerin geleneklerinde yer alan kabulleriyle, müştereklik gücüne erişen ve milli kimliği oluşturan faaliyetler bütünüdür⁹⁴.

1942 yılında sözlü tarih kavramına adını veren Joseph Gould, tarihin savaşlar, devlet adamları, antlaşmalardan oluştuğunu sanmanın oldukça yüzeysel bir düşünceden ibaret olduğunu belirtmiştir⁹⁵. İkinci Dünya Savaşı gibi büyük insan topluluklarının katılımlarıyla gerçekleşen olayların devletlerin resmî kaynaklarına girmemiş olması, resmî tarih eleştirisini getirmiştir. Annales okulu, zaman akışında siyasi tarihin etkilerinin kısa olduğunu belirterek, tarihe uzun vadede etki yapan unsurların sosyal ve ekonomik olduğunun altını çizmiştir⁹⁶. Fuad Köprülü değişimin belirleyici unsurunun ekonomi olduğunu ve bunu fark ederek sosyo-ekonomik araştırmalar yapan tarihçilerin tarihi aydınlatmada önemli rolleri olduğunu belirtmiştir⁹⁷. Ayrıca Köprülü, tarihteki asıl gerçeklerin, sözlü kaynaklar sınıfına konulabilecek halk romanları ve diğer sözlü edebi kaynaklarda bulunabileceğine vurgu yapmıştır⁹⁸. Sözlü tarih, tarihin daha iyi anlaşılması için yeni imkanlar sunmakta ve her insanın hayat hikâyesinin olduğundan hareketle, disiplinler arası iş birliğini artırarak sosyoloji, antropoloji, etnoloji, folklor, psikoloji, sosyal psikoloji ve coğrafya gibi beşerî bilimlerinin tüm imkânlarından yararlanabilmektedir⁹⁹. Tarihçi bir şehrin veya kurumun tarihini yazmayı planlıyorsa ekonomi, sosyoloji, coğrafya ve hukuk gibi sosyal bilim dallarını kullanmayı bilmek zorundadır. Bunu yapamazsa, yazacağı tarihin bütününe dair bir algı elde edilemez¹⁰⁰. Sözlü tarih araştırması yapacak

⁸⁷ Fevzi Çakmak, "Sözel Tarihçilikte Saptamalar ve Sorunlar: Bursa Örneği", Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Tarihçilik ve Tarih Yayıncılığı Sempozyumu, ed. Mehmet Öz, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2011, 1. bs., s. 546.

⁸⁸ Oktay Gökdemir, "Tarih Yazımında İki Yeni Yaklaşım: Sözlü ve Yerel Tarih", Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji, ed. Ahmet Şimşek, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018, 1. bs., s. 133.

⁸⁹ Tuba Demirci, "Geçmiş Kayda Geçirmek, Belleği Çözümlemek: Hemşinli Kadınların Yaşam Anlatıları ve Düşündürdükleri", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 125.

⁹⁰ İsmail Hakkı Demircioğlu, Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar, Anı Yayıncılık, Ankara 2010, 3. bs., s. 102.

⁹¹ Ruhi Ersoy, Sözlü Tarih Folklor İlişkisi Baraklar Örneği, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, 1. bs., s. 21.

⁹² Keith Jenkins, Tarihi Yeniden Düşünmek, çev. Bahadır Sina Şener, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 1997, 1. bs., s. 17-18.

⁹³ Üçüncü, a.g.e., s. 438.

⁹⁴ Ersoy, a.g.e., s. 21.

⁹⁵ Danacıoğlu, a.g.e., s. 135-136.

⁹⁶ Özlem Çaykent, "Sözlü Tarih", Tarih İçin Metodoloji, ed. Ahmet Şimşek, Pegem Akademi, Ankara 2015, 1. bs., s. 127-129.

⁹⁷ Coşkun Çakır, "Türk Tarih Yazıcılığı ve İktisat Tarihi", Türkiye'de Tarih Yazımı, ed. Vahdettin Engin ve Ahmet Şimşek, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2013, 2. bs., s. 522.

⁹⁸ Ersoy, a.g.e., s. 31.

⁹⁹ İbrahim Sarı, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007, s. 96.

¹⁰⁰ Gülin Karabağ, "Disiplinlerarası Tarih Çalışması", Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji, ed. Ahmet Şimşek, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018, 1. bs., s. 152-153.

olan tarihçi, tıpkı sosyologlar gibi kişinin davranış kültürünü onun içinde bulunduğu kültürü göz önünde bulundurarak anlamaya çalışmalıdır¹⁰¹. İnsanın karmaşık dünyasını, sosyalliğin etkileşimini ve geçişkenliğini önemseyen bir tarih yazımı gerçekleştirilmelidir¹⁰². Artık tarih yazımında, derine inemeyen nedensel okumalardan yani kronolojik yapılandırmalardan vazgeçilmesi gerekmektedir¹⁰³. Sözlü tarih araştırmaları bazen çok derin konuları yüze taşımaktadır. İstismar, tecavüz gibi konular kişiler tarafından bazen tanıklık olarak anlatılmaktadır. Yalanlar, doğru çözümlendiğinde çarpıcı doğrularla yüz yüze gelindiği görülmüştür. Anlatılan bazı durumlar toplumsal ve bireysel hesaplaşmaları göstermektedir¹⁰⁴.

2.2. Sözlü Tarihle Birlikte Ulusal Tarih Yazımından Sosyal Tarih Yazımına Doğru

Sözlü tarih; uzun yıllardır Amerika, İngiltere ve Kanada gibi ülkelerde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak kullanılmaktadır¹⁰⁵. İnsanların kendilerini yöneten kraliyet ve hanedan tarihleri kadar kendi köklerinin tarihlerini bilmeleri sözlü tarih sayesinde mümkün olmaktadır¹⁰⁶. Sözlü tarih ortaya çıktığında bazı ülkelerde sözlü tarihin yıkıcı olduğu bile düşünülmüştür. Bu şekilde düşünülmesinin sebebi, muhtemelen belgelere dayanan tarih yazımının elit gruplara hizmet ettiği ve dolayısıyla sözlü tarihin gücünün başka yerden geldiğini gösterir¹⁰⁷. Sözlü tarih, geleneksel sınırların dışına çıkmakta ve daha demokratik, daha katılımlı ve devlet belgeleri dışında sivil bir tarih yazılmasına büyük katkıda bulunmaktadır¹⁰⁸. Geleneksel tarih yazımında ülkeler ve bu ülkelerin siyasal olaylarına yer verilirken, o olaylarda asıl özne olan insanların yaşadıklarından pek bahsedilmez¹⁰⁹.

Sözlü tarih sayesinde, hiçbir yazılı belgede ulaşılamayacak olan kaynaklara ulaşılabilir¹¹⁰. Caunce, sözlü tarihin tarih araştırmalarında bu zamana kadar kullanılmamasının, tarihçilerin aslında sözlü tarihten yararlanmayı bilmemelerinden kaynaklandığını belirtmiştir¹¹¹. Sözlü belge kavramı, alışılmadık bir kavram olduğu için baştan kulağa tuhaf gelebilir. Ancak belge kelimesi, Latince "öğretmek" anlamına gelen "docere" kelimesinden gelir. Dolayısıyla öğretme işini kelimelerle yapan her şey yazıya aktarılmayabilir¹¹². Ayrıca sözlü tarihten elde edilen bilgiler ile yazılı tarihten elde edilen bilgilerin karşılaştırılması neticesinde bir nevi tarihin sağlaması yapılmış olur.

¹⁰¹ F. Çağnur Şarman, "Mübadele: Girit'ten Anadolu'ya Göç Bir Sözlü Tarih Çalışması ve Belgesel Film Uygulaması", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 278.

¹⁰² E. Egemen Özbek ve Y. Doğan Telli, "68'li Olmak: Hatırlamak ve Aidiyet", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 247.

¹⁰³ H. Neşe Özgen, "Seçici Unutmanın Tanıklıkları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 184.

¹⁰⁴ Enis Rıza Sakızlı, "Görüntüyü Okumak: Kapalı Bilgiye Ulaşmakta Sözlü Tarih ve Belgesel Çalışmalar", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 290.

¹⁰⁵ İlker Dere, "Sözlü Tarihin Eğitim Uygulamalarına Entegrasyonunda Bir Başarı Öyküsü: The Foxfire Projesi", Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, c. XII/ sy. 2 (2019), s. 523.

¹⁰⁶ Nuran Seyhan Bayer, "Ötekinin Sesi-Yeşilçam'ın Görünmeyen Kadınları Belgeselinden Hareketle Feminist Sözlü Tarih Çalışması", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs. s. 283.

¹⁰⁷ Stephen Caunce, Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi, çev. Bilmez Bülent Can ve Alper Yalçınkaya, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011, 3. bs., s. 11.

¹⁰⁸ Danacıoğlu, a.g.e., s. 138.

¹⁰⁹ Aslı Avcı Akçalı ve Erdal Aslan, "Yerel Tarih ve Tarih Öğretimindeki Rolü", Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, sy. 21 (2007), s. 81.

¹¹⁰ Gökdemir, a.g.e., s. 132.

¹¹¹ Ersoy, a.g.e., s. 33.

¹¹² David E. Kyvig ve Myron A. Marty, Yanıbaşımızdaki Tarih, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011, 3. bs., s. 72.

Sözlü tarih görüşmeleri önce tek tek yapıp daha sonra toplu halde yapılarak anlatılanlar da karşılaştırılabilir¹¹³. Bir konudaki farklı anlatımlar, farklı toplumlarda ve zamanlarda o olayın neden farklı olduğunun anlaşılmasını sağlayabilir¹¹⁴.

Ford fabrikasında yapılan 3 ciltlik bir sözlü tarih araştırması, endüstri tarihine çok büyük katkılarda bulunmuştur¹¹⁵. Sözlü tarih araştırmaları sayesinde sinema tarihine geçmemiş bilgilere ulaşılabilmiş ve ne yazık ki ülkemizde sinema tarihinin hala tam anlamıyla yazılamamış olduğu tespit edilmiştir¹¹⁶. Başarılı bir sözlü tarih araştırması, hem bireysel yaşamların anlaşılmasını hem de o toplumun analizini içine almaktadır¹¹⁷. Örneğin bir göç olayında sadece istatistiki bilgiler, resmî belgeler o göç olayını anlamak için çok yetersiz kalır¹¹⁸. Çünkü bazı kültürlerdeki insanların neden daha çok göç ettiği, diğerlerinin daha az göç ettiği dahi açıklanamayabilir¹¹⁹. Göçün resmî kayıtlarda olmayan bilgilerini ve ekonomik, sosyolojik, psikolojik tüm boyutlarını gözler önüne serebilecek unsur sözlü tarihtir¹²⁰. Göç gibi olayların sosyolojik etkileri çok büyük olduğu için disiplinler arası çalışmanın gerekliliği tartışılmazdır¹²¹.

Sözlü tarih görüşmeleri esnasında sosyo-drama veya psiko-drama ortamı oluşmaktadır¹²². Sözlü tarih araştırmaları sayesinde hafıza araştırmaları da ivme kazanmıştır¹²³. Hatta son yıllarda sosyal bilimlerin tüm disiplinleri, en çok unutma ve hatırlama üzerinde durmaya başlamıştır¹²⁴. Sözlü tarih, kişilerin kasıtlı veya kasıtlı olmayarak verdikleri yanlış beyanları inceleyerek psikolojiye ve hafıza tartışmalarına da önemli katkılarda bulunmuştur¹²⁵. Freud'a göre, insan hafızası hiçbir anıyı tamamıyla yok etmez ve bir anı uygun bir koşul yakalarsa tekrar yüzeye çıkar¹²⁶. Hafıza ile ilgili çok ilginç olan bir bilgi şudur ki, insan belleği pramit bir yapıdadır ve zaman ilerledikçe piramidin en altından değil en tepesinden aşınmaya başlamaktadır. Bu sebeptendir ki yaşlı insanlar dün ne yediklerini bile unutabilirler ancak gençlik yaşanmışlıkları hafıza deformasyonunun en az olduğu kısımdır¹²⁷. Buna karşın hafızasının dezavantajlarını göz önünde bulundurarak sözlü verileri tüm süreç boyunca doğrulamak için gerekli tedbirler alınması önem arz etmektedir¹²⁸.

Sözlü tarih araştırmaları sayesinde, insanların deneyimlediklerini nasıl aktardıkları, yaşanılanların o kişiye nasıl tezahür ettiği, yaşadığı olayları kendi hayatını ve dış dünyayı anlamlandırmada nasıl

¹¹³ Gökdemir, a.g.e., s. 140.

¹¹⁴ Kemal Üçüncü, "Sözlü Tarih", Türkiye'de Tarih Yazımı, ed. Vahdettin Engin ve Ahmet Şimşek, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2013, 2. bs., s. 436-437.

¹¹⁵ Çaykent, a.g.e., s. 128.

¹¹⁶ Bayer, a.g.e., s. 281.

¹¹⁷ Paul Thompson, "21. Yüzyılda Sözlü Tarih İçin Potansiyeller ve Meydan Okumalar", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 25.

¹¹⁸ Neşe Erdilek, "Türkiye'de Göç Araştırmalarında Sözlü Tarih Metodu", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 79.

¹¹⁹ Paul Thompson, 21. Yüzyılda, s. 26.

¹²⁰ Erdilek, a.g.e., s. 79.

¹²¹ Şarman, a.g.e., s. 278.

¹²² Sakızlı, a.g.e., s. 289.

¹²³ Çaykent, a.g.e., s. 132.

¹²⁴ H. Neşe Özgen, "Seçici Unutmanın Tanıklıkları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 183.

¹²⁵ Bilim ve Sanat Vakfı Sözlü Tarih Araştırmaları İçin Pratik El Kılavuzu, Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, 1.bs., s. 9.

¹²⁶ Münir Göle, "Doğru Olmadığımı Biliyorum Ama Öyle Hatırlıyorum", Cogito Dergisi, sy. 50 (2009), s. 26.

¹²⁷ Danacıoğlu, a.g.e., s. 140.

¹²⁸ Dere ve Dinç, a.g.m., s. 275.

kullandığı gözler önüne serilmektedir¹²⁹. Sözlü tarih, insanoğlunun içeriden anlaşılmasının kilit kapısıdır¹³⁰. Bir ülkenin yönetici hanedanlarının tarihini ezbere bilen insanlar, kendi ailelerinin tarihleri hakkında geçmiş iki kuşaktan ötesini bilmemektedir¹³¹. Bu anlamda sözlü tarih, gelecek nesillerin kökenleri hakkında bilgi sahibi olarak tarih bilinçlerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Sözlü tarih sayesinde bireyler, aile tarihlerini¹³², yaşadıkları yerin tarihlerini öğrenerek atalarının ve kendilerinin kimliklerini tespit edebilirler¹³³. Ayrıca sözlü tarih sayesinde bireyler, ailesindeki farklı kuşaklarla geçmişte aktarılan gelenekleri, görenekleri ve kültürel öğeleri (görsel, yazılı ve işitsel) tanıma, anlamlandırma fırsatı bulurlar. Bu süreç, kuşaklar arasında anlamlı bağlantılar kurmalarına olanak tanır. Bu sayede bireyler hem kendi kökenlerini daha iyi anlar hem de geçmişten gelen değerleri günümüze taşıyabilirler¹³⁴.

Yazılı kaynaklardan yararlanarak çalışan tarihçilerle karşılaştırıldığında, fotoğraf arşivleriyle ya da sözlü tarihle çalışma yapan tarihçiler oldukça azdır¹³⁵. Halbuki günümüzde görüntü arşivleri kütüphane özelliği kazanmıştır¹³⁶. Sözlü tarih, akademi dünyası ile dışarıdaki dünya arasındaki engelleri kaldırabilir ve tarih yazılı kaynaklarda yazılırken, tarihi oluşturan insanlar kendi var oluşlarıyla merkezi bir yere oturabilir¹³⁷.

2.3. Sözlü Tarihin İçeriği Sözden Ötedir

Türkiye’de özellikle 1995 yılından beri sözlü tarih çalışmaları, çeşitli araştırmalara kaynaklık etmeye başlamıştır¹³⁸. Ancak kullanımı hala oldukça yeni ve yetersizdir¹³⁹. Günümüzde sözlü tarih araştırmaları müzelerde arşivlenmeye ve gösterilmeye başlanmıştır¹⁴⁰. Arşivleme konusu büyük önem taşımaktadır çünkü sözlü tarih kayıtları dijital ortamlarda, belgesellerde ve filmlerde kullanılacak malzemelerdir¹⁴¹. Ülkemizde 2000’li yıllardan itibaren sayıları artan kent müzeleri sayesinde, o kentin gelenekleri, sosyo-ekonomik durumu, kültürü ve jeolojik değişimleri göz önüne serilmektedir¹⁴². Diğer

¹²⁹ Çaykent, a.g.e., s. 132.

¹³⁰ E. Egemen Özbek ve Y. Doğan Telliel, “68’li Olmak: Hatırlamak ve Aidiyet”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 246.

¹³¹ Gökdemir, a.g.e., s. 141.

¹³² İlker Dere ve Nurgül Kızılay, “Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri”. *Turkish History Education Journal*, c.VI/ sy. 2 (2017), s.294; Meltem Karadağ, “Bir Güneydoğu Anadolu Kentinde Sosyal Değişme ve Aile Tarihi”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 89.

¹³³ Gökdemir, a.g.e., s. 132.

¹³⁴ İlker Dere ve Ayçin Emeksever, “Hayat Bilgisi Derslerinde Sözlü Tarihle Kültürel Mirasın Öğretimi”. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, c.II/ sy. 4, (2018), s. 44-45.

¹³⁵ Peter Burke, Afişten Heykele Minyatürden Fotoğrafa Tarihin Görgü Tanıkları, çev. Zeynep Yelçe, Kitap Yayınevi, İstanbul 2009, 2. bs., s. 9.

¹³⁶ Sezai Öztaş, “Görüntülü ve Sesli Tarihsel Kaynaklar”, *Tarih İçin Metodoloji*, ed. Ahmet Şimşek, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2022, s. 492.

¹³⁷ Paul Thompson, Geçmişin Sesi, çev. Şehnaz Layıkel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999, 2.bs, s. 2.

¹³⁸ İlker Dere, “Sözlü Tarih Çalışmalarında Katılımcılardan Kaynaklanan Problemler ve Çözüm Önerileri”, *Namık Kemal Üniversitesi Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, c. VI/ sy. 11 (2023), s. 154.

¹³⁹ Belkıs Kümbetoğlu, “Buldanlı Dokumacıların Emek Süreçlerinde Değişim”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 206.

¹⁴⁰ Berrin Balay ve Ersan Ocak, “Kameranın Tanıklığı: Sözlü Tarih Çalışmalarında Video Teknolojisinin Kullanılması”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 269.

¹⁴¹ Danacıoğlu, a.g.e., s. 148.

¹⁴² Gökdemir, a.g.e., s. 145.

ülkelerde olduğu gibi ülkemizde arkeoloji araştırmalarında sözlü tarih kullanılmalıdır ki, toprak altından çıkarılabilecek sadece tanımlamak ve ölçmekten ziyade geçmişteki insanları bulma yolunda da kayda değer açılımlar olsun¹⁴³. Ancak ülkemizdeki tarih yazımının en belirgin özelliği hala arşiv belgesi fetişizmine sahip olmasıdır¹⁴⁴.

Bazı araştırmacılar, sözlü kültür araştırmalarına, sözsüz gösterime dayanan uygulamaların da dahil edilmesi gerektiğini ifade etmektedirler¹⁴⁵. Çünkü sözlü tarih, materyallerinde sadece söz yoktur. İnsanların günlükleri, fotoğrafları, videoları, kıyafetleri, dansları, törenleri ve mekanları sözlü tarih araştırmaları kapsamındadır. Bunlar sözlü tarihin sözsüz parçalarıdır. Bu bağlamda sözlü tarih ile geçmiş, şimdi ve gelecek arasında köprü kurulabilmektedir.

Sözlü tarih araştırmalarının dil bilimine bile katkısı olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bazen tutulan ses kayıtları o yörenin şivesini yıllar sonraya taşıyabilmektedir¹⁴⁶. Sözlü tarih, raflara yeni kitap eklemekten ziyade, bireysel ve toplumsal değişimleri araştırıp çözmeye çalışan¹⁴⁷ bir etnografik araştırma tekniğidir¹⁴⁸. Sözlü tarih aracılığıyla elde edilen bilgiler, birinci elden bilgiye sahip olan kişilerden bizzat elde edilmekle birlikte¹⁴⁹ tarihin ufkunu genişletmektedir¹⁵⁰.

Ülkelerin kaderlerini belirleyen bir etmen olan siyasete bakıldığında, resmî yazışmalar resmî belge olarak kayda geçmektedir. Ancak alınan kararların arka planını etkileyen belki de siyasetçilerin aralarındaki kayıt tutulmayan görüşmeleri olmuştur. Sözlü tarihçiye bu karanlıkta kalmış konuları aydınlatma noktasında çok görev düşmektedir¹⁵¹. Dünyada, ulusal tarih yazım anlayışının ötesine geçmeye yönelik yapılan pek çok araştırma, kişilerin evde\yerelde öğrendikleriyle, kamu alanlarında öğrendikleri tarih bilgileri arasında farklılıklar olduğunu belirtmiştir¹⁵². 1990'lı yıllardan başlayan dönemde, ulusal tarih yazımının tek biçimliliğinden kayarak bölgesel anlatımın zenginliğine doğru yerel tarihçilik ilgi odağı olmaya başlamıştır¹⁵³. Yerel tarihçilik, sözlü tarih olmadan olmaz. Çünkü bir yerleşim yerinin hatta bir sokağın tarihi, o sokakta hayatını geçirmiş insanların yaşadıkları göz ardı edilerek yazılamaz. Yazılmış olsa bile doğruyu tam anlamıyla yansıtmaktan yoksun olur ve eksik kalır¹⁵⁴. Bir yerleşim yerinin geçmişteki izlerini sürmek için oradaki değişimlere dair belgeler, bilgi sunmakta yetersiz kalmaktadır. Bu bilgilere ulaşmanın en etkili yolu, insan yaşantılarına ulaşabilmekten geçmektedir¹⁵⁵.

¹⁴³ Fahri Dikkaya, "Kadim Ataları Dinlemek: Arkeoloji ve Sözlü Tarih", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 76.

¹⁴⁴ Danacıoğlu, a.g.e., s. 12.

¹⁴⁵ Ersoy, a.g.e., s. 22.

¹⁴⁶ Çaykent, a.g.e., s. 130.

¹⁴⁷ Deniz Binici, Tarih Dilde Can Buluyor: Çekmeköy, Çekmeköy Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, İstanbul 2014, 1. bs., s. 46.

¹⁴⁸ Şarman, a.g.e., s. 275.

¹⁴⁹ David E. Kyvig ve Myron A. Marty, Yanıbaşımızdaki Tarih, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011, 2. bs., s. 73.

¹⁵⁰ Belkıs Kümbetoğlu, "Buldanlı Dokumacıların Emek Süreçlerinde Değişim", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 206.

¹⁵¹ Danacıoğlu, a.g.e., s. 138.

¹⁵² Çaykent, a.g.e., s. 132.

¹⁵³ Erdal Arslan, Yerel Tarihin Tanımı, Gelişimi ve Değeri, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar-Küreselleşme ve Yerelleşme, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, 1. bs., s. 195.

¹⁵⁴ Danacıoğlu, a.g.e., s. 141.

¹⁵⁵ Aynur İlyasoğlu ve Ebru Soytemel, "Bir Haliç Semtinde Yerel Değişim, Toplumsal Dönüşüm ve Topluluk Yaşantıları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 102-103.

Arşiv belgecililiğinin tarihçinin tek hammaddesi olduğu tezi, tarihçinin hayatın içindeki izlerle ve bugünkü hayatla olan bağlantısını kesmiştir¹⁵⁶. Tarihçi, sadece tepedekileri değil, her çeşit olayı ve insanı tarihin hammaddesi yapabilme kapasitesine sahipse, tarihe yeni bir boyut açabiliyor demektir¹⁵⁷. Sözlü tarih, tarihte yazılmayan veya ötekileştirenin tarih yazımında nefes borusu olurken¹⁵⁸, bilinmeyen ortaya çıkarmak, gizlenmiş olana ışık tutmak için büyük önem arz etmektedir¹⁵⁹. Kadınların geçmişi, genel tarihten ziyade sosyoloji araştırmalarının kapsamında görülmüştür. Ama sözlü tarih sayesinde bu tarz araştırmalar da disiplinler arası olmaktadır¹⁶⁰. Yazılı belgeleri inceleyen geleneksel tarihi, belge bırakan insanların tarihi olarak tanımlayan sözlü tarih;¹⁶¹ tarihi arşivlerdeki resmî belgelerden değil olaylara şahit olup sesini duyuramayan bir kadının,¹⁶² bir yaşlının¹⁶³, bir gazinin, bir köylünün veya bir işçinin gözünden yazmaya çalışmaktadır¹⁶⁴.

Sözlü tarih, geleneksel tarih yazımı anlayışında olaylara özne yapılmış olanların dışında kalmış ve neredeyse olaylara daima nesne olarak bırakılmışların özne yapıldıkları tarihtir¹⁶⁵. Ayrıca arşive dayalı tarih yazımının sözlü tarihin tezatı olduğu düşünülebilir. Fakat çeşitli arşiv belgelerinin içeriği incelendiğinde, durumun hiç de öyle olmadığı gözler önüne serilmektedir¹⁶⁶. Tarih, daha önce tarihi yazanların yerlerini başka yazanlara devrederek aynı yazıların tekrarı olmamalıdır. Tarih, bazen değişime sebep olmalıdır¹⁶⁷. Tarih bilimi; kavramlarla, olaylarla, kişilerle ve çözümlemelerle tarihçileri bekliyor¹⁶⁸. Bayat'a göre, sözlü tarih hem geleceğin¹⁶⁹ hem geçmişin yaşayan belleğidir¹⁷⁰. Yaşama dair sözlü tarih yoluyla elde edilen tüm tecrübeler, bugünkü nesillere önemi büyük olan dersler ve stratejiler sunmaktadır¹⁷¹. Sözlü tarih, yeni bir keşif değil yeniden bir keşiftir. Bu keşif tarihe, arşiv belgelerinin kültürel önemine bağımlı olmayan bir gelecek sunmaktadır. Tarihçiler mesleklerindeki en eski beceriyi tekrar kazanmaktadır¹⁷².

¹⁵⁶ Danacıoğlu, a.g.e., s. 30.

¹⁵⁷ Thompson, Geçmişin Sesi, s. 4.

¹⁵⁸ Fahri Dikkaya, "Kadim Ataları Dinlemek: Arkeoloji ve Sözlü Tarih", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 71.

¹⁵⁹ Çaykent, a.g.e., s. 126.

¹⁶⁰ Bayer, a.g.e., s. 284.

¹⁶¹ İlker Dere ve Zeynep Yasemin Akıncı, "Türkiye'de Kurum ve Kuruluşların Yaptıkları Sözlü Tarih Projelerinin Analizi", Selçuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sy.46 (2021), s. 381.

¹⁶² Serpil Çakır, "Sözlü Tarih Projelerinde Yöntemsel ve Etik Sorunlar ve Bu Sorunları Çözme Yolları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 57.

¹⁶³ Gülay Kayacan, "Türk Modernleşme Sürecinde Değişen Yaşlılık Yaşantıları: İstanbul İzzet Baysal Huzurevi Örneği", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 127.

¹⁶⁴ Danacıoğlu, a.g.e., s. 136.

¹⁶⁵ H. Neşe Özgen, "Seçici Unutmanın Tanıklıkları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 182.

¹⁶⁶ Nora Şeni, "Arşivin Fısıltısı Ya da Arşivleri Konuşturmak", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 49.

¹⁶⁷ Çaykent, a.g.e., s. 130.

¹⁶⁸ Sakızlı, a.g.e., s. 291.

¹⁶⁹ Ersoy, a.g.e., s. 31.

¹⁷⁰ Kümbetoğlu, a.g.e., s. 207.

¹⁷¹ Tuba Demirci, "Geçmiş Kayda Geçirmek, Belleği Çözümlemek: Hemşinli Kadınların Yaşam Anlatıları ve Düşündürdükleri", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. Aynur İlyasoğlu ve Gülay Kayacan, Tarih Vakfı, İstanbul 2006, 1. bs., s. 125.

¹⁷² Thompson, Geçmişin Sesi, s. 63.

3.1. Tekirdağlı ve Edirneli Son Gazilerin Gözüyle Kore Savaşı

Bu çalışmada Kore Savaşı; Kore Savaşı'na katılmış, Tekirdağ ve Edirne illerindeki son gazilerin gözünden aktarılmaya çalışılmıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla 1931 doğumlu Ömer ÖZER Tekirdağ'da, 1931 doğumlu Arif BACI Edirne'de yaşayan son Kore Savaşı gazileridir. Tekirdağ ve Edirne'deki son Kore Savaşı gazileriyle sözlü tarih çerçevesinde bu savaşa nasıl gittikleri, savaşta neler yaşadıkları, savaş hakkındaki düşünceleri, döndükten sonra neler yaşadıkları ve gelecek nesillere neler aktarmak istedikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sözlü tarih görüşmeleri gazilerimizin evlerinde gerçekleştirilmiş ve kayda alınmıştır. Gazilerin yazılı izinleri alınarak verilen cevaplar doğrultusunda çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.2. Tekirdağlı Kore Savaşı Gazisi Ömer ÖZER'in Anıları¹⁷³

Ömer Özer, Çorlu'da kendisinin ilerlemiş yaşından ötürü bakımını sağlayan kızıyla ikamet etmektedir. Görüşme gazimizin evinde gerçekleşmiştir. Kendisine görüşme için ulaşıldığında fotoğrafındaki gibi kalpağı, takım elbisesi ve üstündeki madalyalarıyla karşılaşmıştır (bkz. Ek-1). Gazimiz 1931 Tekirdağ doğumludur. Gazimiz, diğer gazi arkadaşlarının vefat ettiğini ve son olarak kendisinin kaldığını düşündüğünü buruk bir ses tonuyla ifade etmiştir. Son 4 aydır artık kendi başına evden çıkamadığını, kaybolduğunu belirtmiştir. Hafızasının iyi olmadığını ve evinin yolunu artık zor bulduğunu belirten gazimiz, askerlik hatıralarının bazılarının hala diri olduğunu ifade etmiştir¹⁷⁴. Gazimizin yakın geçmişini unutturken uzak geçmişini hatırlaması ilginç görünebilir ama bu durum sanılanın aksine doğrudur. Çünkü insan hafızasının piramidal bir yapısı vardır ve ilerleyen zaman içinde bu en üstten aşınmaya başlar. En altta (en geçmişte) olan bölümlerin diri kalmasının sebebi budur. Yaşı ilerlemiş kişilerin en eski geçmişlerini hatta çocukluklarını ve ilk gençlik yıllarını çok iyi bir şekilde hatırlayıp sürekli bunları anlatır olması bu sebeptendir¹⁷⁵.

İlkokul mezunu olan Özer, o dönemin koşullarında okuryazarlığın çok yaygın olmadığını, ilkökul mezunu olmanın bile iyi bir şey olduğunu ifade etmiştir. Askerliğini Gaziantep'te çavuş olarak yaparken Kore Savaşı vuku bulmuştur ve komutanlarına yazı geldiğinde kendisi de bu durumu komutanlarından öğrenmiştir. Kore'ye gidilecek askerlerin belirlenmesi konusunda ise, o dönem Türkiye'nin NATO'YA girmek istediğini fakat NATO'nun Türkiye'yi kabul etmediğini ve Türkiye'nin NATO'ya girmek için Kore'ye asker göndereceğine dair söylentilerin çıktığını belirtmiştir. Kore'ye gidecek olan askerlerin kura yöntemiyle belirlendiğini, fakat kendisinin 8 arkadaşıyla birlikte gönüllü olarak gitmek istediklerini ve gönüllü olarak gittiğini ifade etmiştir. Kore'ye gidecek olan askerler derhal sağlık taramasına gönderilmiş ve sağlam raporu verilen kişiler Kore'ye gönderilmişlerdir. Özer'de sağlık taramasından geçirilmiş ve sağlam olan askerler arasında yer almıştır.

Üçüncü katilede 1953 yılında İzmir Seferihisar'dan Amerikan gemisiyle Kore'ye doğru yola çıkmış ve yolculuk 28 gün sürmüştür. Diğer askeri birlik ise İskenderun'dan yola çıkmıştır. Bu yolculuk sırasında Yunan askerleriyle aynı gemide seyahat etmişlerdir. Yolculuk oldukça büyük dalgalar eşliğinde gerçekleşmiştir. Gemide yaklaşık olarak 200 mürettebat bulunmaktadır. Gemideki deniz tutması nedeniyle askerlerin çoğu hasta olmuş, yemek yiyememiştir. Gemi oldukça temiz bir gemi olup askerlere verilen yemekler de güzeldir ama deniz tutulması o kadar şiddetlidir ki, 28 gün boyunca askerler haşlanmış patates ve kuru ekmek yiyebilmişlerdir. Yolculuk sırasında 20 kişi bir odada kaldıklarından, doğru düzgün uyuyup dinlenebilmek mümkün olmamıştır. Gemide kendilerine askeri eğitimler verilip tatbikatlar düzenlenmiştir.

Kore'de Pusan bölgesine inmişler ve Korelilerin kendilerini Türk bayraklarıyla karşıladıklarını görmüşlerdir. Kore'de keşif takımında çavuş olarak görev almış, dürbün kullanarak etrafi gözlemlemiştir. Özer, Kore'de bulunduğu sürece gıda ve içme suyu sorunu pek yaşamamıştır. Ancak

¹⁷³ Gazi Ömer ÖZER ile 01.04.2024 tarihinde görüşme yapılmıştır.

¹⁷⁴ Gerçekten öyleydi, hatta konuşma sırasında askerlik künyesinin 20896 numarasını bile konusu geçtiğinde hiç duraksamadan söyleyebildi.

¹⁷⁵ Danacıoğlu, a.g.e., s. 140.

temizlik konusunda sıkıntılar yaşanmış, askerler pek temizlenememiş hatta askerlerden bitlenenler olmuştur. Kore Savaşı'nda kaldıkları yerde 12 çadırlarının olduğunu, her çadırda 10 asker kaldığını ve kaldığı çadırın önüne üç çam ağacı diktiğini hatırlamaktadır.

Kore'deki halk savaşın etkisiyle büyük bir yoksulluk içindedir; evleri yıkılmış ve açlıkla cebelleşmektedirler. Her yeri dayanılması zor pis bir koku sarmıştır. Koreliler yiyecek ve su bulmakta zorluk çekmektedir. Özer, Korelilerle iyi ilişkiler kurmuş, bazı Korece kelimeler öğrenmiş ve diğer askerler gibi onlarla yiyecek paylaşmıştır. Kore'nin kış koşulları son derece zorlu ve soğuktur, hava sıcaklığı sürekli sıfırın altındadır. Soğuk, yorgunluk ve zor şartlar nedeniyle günde yalnızca 2 saat uyuyabilmişlerdir.

Kore'de adı Karabin olan bir buçuk kiloluk Amerikan silahı kullanmıştır. Amerikan askerlerinin Türk askerlerine göre daha az cesur olduklarını, nöbet tutarken bazen uyuduklarını ve ön cephelerde sürekli Türk askerinin savaştığını ifade etmiştir. Amerikan askerlerinin kendilerine karşı son derece saygıyla yaklaştıklarını hatta bir Amerikan komutanının kendisine selam verdiğini ve kendisinin bu durum karşısında şaşırıldığını anlatmıştır. Savaşta, Çin birliklerinin sayısı oldukça fazladır ve Çinlilerin esir düşen askerlere insanlık dışı işkenceler yaptıkları askerler arasında duyulmuştur.

Pusan Limanı'nda Amerikalıların gemi hastanesi bulunmaktadır ve cephede yaralananlar helikopterlerle buraya götürülmektedir. Çok ağır yaralılar ise Tokyo'ya götürülmüşlerdir. Tokyo'daki hastanede görev yapan Türk üsteğmen hemşireler bulunmaktadır. Cephedeyken Özer'in üsteğmeninin parmakları kopmuş ve kendisi Tokyo'daki hastaneye sevk edilmiştir. Kore'deki savaş sırasında çok sayıda arkadaşını kaybetmiştir; özellikle cephede şehit olan arkadaşlarından biri, çalılıkların içinde ölü olarak kalmıştır. Cephede şehit olanlar Pusan'a defnedilmişlerdir. Koreliler kendi dini inanışları dolayısıyla, kendi askerlerinin ölümlerini yakmış ve küllerini ailelerine göndermişlerdir. Düşman genelde gece saldırıları yaptığından, sigara içmek bile yasaktır. Özer, ailesiyle pek haberleşememiştir. Bir mektubun gitmesi aylar sürmektedir. Özer, savaşın zorluklarını ve arkadaşlarının kaybını hiç unutmadığını belirtmiştir.

Ömer Özer, Kore'den 14 ay sonra 1954 yılında yine 28 günde gemiyle dönmüştür. Sonrasında çiftçilik yapmaya başlamıştır. Kore'deki deneyimlerini unutamamaktadır ve gazilik maaşı bağlanmıştır. Vatanseverliğin ve fedakarlığın önemini her fırsatta dile getiren Özer, gelecekteki nesillere bu değerleri aktarmayı amaçlamıştır. Türk milletin vatanı için elinden geleni yapması gerektiğini ve bu geleneğin devam etmesi gerektiğini vurgulamıştır.

3.3. Edirneli Kore Savaşı Gazisi Arif BACI'nın Anıları¹⁷⁶

Arif Bacı, 1931 yılında Edirne'de doğmuştur. Gazimizle görüşme, onun evinde gerçekleştirilmiş olup o da diğer gazimiz Ömer Özer gibi kızlarıyla beraber kapıda kalpağı, takım elbisesi ve üstündeki madalyalarıyla karşılamıştır (bkz. Ek-2). İşitme güçlüğüne rağmen çaba sarf ederek kendisine yöneltilen sorulara elinden geldiğince cevap vermeye ve yaşadıklarını aktarmaya çalışmıştır. Kendisi ilkokul mezunudur. Ancak kendisinin de belirtmiş olduğu üzere o dönemde ilkokul mezunu olmak büyük bir başarıdır.

Askerliğini Gaziantep'te süvari olarak yapmış, Kore'ye gitmeden önce Ankara'ya gönderilerek silah eğitimi almıştır. Kore'ye gidecek olan askerlere yola çıkmadan önce 20 gün izin verilip ailelerini ziyaret etmeleri sağlanmıştır. Bacı'nın o sırada bir kızı vardır ve henüz bebektir. Bacı, Kore'den dönünce kızı iki yaşında olacaktır. Bacı'nın Kore'ye giderken birliği, Dördüncü Kore Değiştirme Birliği'dir. Önce İzmir Seferhisar'a gidip, silah eğitimi almışlardır. Daha sonra da İzmir Alsancak limanına giderek, buradan General Blotfort adlı 300 metre uzunluğundaki Amerikan nakliye gemisine binilmiştir. O gün Ramazan Bayramıdır. Yolculuk sırasında Aden Körfezi, Kızıldeniz, Süveyş Kanalı, Hint Okyanusu ve Çin Denizi'nden geçilmiştir. Dalgalar oldukça korkunçtur ve deniz tutması yüzünden birçok asker hastalanmıştır. Gemide dağıtılan gazeteler vardır ve bu gazetelerde bazı dalgaların on metreyi bulduğu yazılmıştır. Gemide Türk ve Yunan askerleri bulunmaktadır. Yunan

¹⁷⁶ Gazi Arif BACI ile 01.04.2024 tarihinde görüşme yapılmıştır.

askerleri ve Türk askerlerinin kamaraları farklı olduğu için gemide birbirleriyle karşılaşmamışlardır. Gemi temiz ve verilen yemekler güzeldir ama deniz tutması yüzünden kimse bir şey yiyememektedir. Yolculuk 26 gün sürmüştür

Kore'ye vardıklarında, keşif takımında görev almış ve Kansas Hattı'na indikten sonra cepheye gitmişlerdir. Kore'deki halkın durumu son derece kötüdür; insanlar açlık ve sefalet içindedir. Bacı, Kore halkının su bile bulamadığını, yiyecek bulmakta çok zorlandıklarını ve çoğu evin yıkıldığını belirtmiştir. Türk askerine Korece bazı kelimelerle seslenmektedirler. Bu kelimelerin ne anlama geldiğini daha sonra Türk askeri öğrenmiş ve yemek istediklerini anlayınca kendilerine verilen yemeklerden onlara yemek yardımları yapmıştır. Kore halkıyla iyi ilişkiler kurmuş, onlara yardım etmeye çalışmışlardır. Bacı, savaşın zorlu koşullarında, soğuk kış günlerinde yaşadıklarını ve Türkiye'de hiç böyle bir soğuk görmediğini anlatmıştır. Çadırlarda tam teçhizatlı olarak uyumak zorunda olduklarından ve diğer olumsuz koşullardan dolayı tam anlamıyla dinlenebilmek mümkün değildir.

Kore'de yarı otomatik 8 mermi alan piyade tüfeği kullanmıştır. Çin birliklerinin sayısı oldukça kalabalıktır. Kore'deki savaş sırasında, bir Amerikan generalinin Türk tugayını habersizce geri çekmesi sonucu Çinli askerler Türk tugayını ablukaya almış ve 892 Türk askeri şehit olmuştur. Bu olay, Arif Bacı'nın hayatında unutamadığı en büyük hatıralardan biridir. Arif Bacı, bu olayın ardından, savaş sırasında Amerikan generalini bulup alından vurarak öldüren Tugay Komutanı Celal Dora'dan da bahsetmiştir. Ayrıca, Takım Komutanı Orhan Türkoğlu'nun elindeki fünye patlamış ve ağır şekilde yaralanmıştır; o da hastaneye kaldırılıp Türkiye'ye gönderilmiştir. Bölük Komutanı Hasan Tannak kendisini çağırmış ve kendisini tugayın imamıyla birlikte Kore'nin başkentine göndereceğini ve orada şehitlerimiz için mevlit okutulması için gerekli düzenlemeleri yapmalarını emretmiştir. Ayrıca başkentte Tatar Türkleri vardır ve onlara yiyecek yardımı götürülmüştür.

Bacı, ailesiyle pek haberleşememiş ancak bir mektupta ailesi ona kızının fotoğrafını göndermiş ve o an hissettiklerini unutamamıştır. Bundan bahsederken bile çok duygulanmış ve bu olayı anlatırken ağlamıştır. Bir yıl Kore'de kaldıktan sonra Türkiye'ye dönmüş ve sonrasında çiftçilik yapmaya başlamıştır. Kore'deki madalyasını Türkiye'den alamamış, bu durum onu derinden üzmüştür. Başlangıçta gazilik maaşı verilmemiş, ancak daha sonra gazilik maaşı bağlanmıştır. Bacı, Kore gazilerine madalya verilmesi gerektiğini belirtmiş, madalyasını alamadığı için hala içinde bir yara olduğunu ifade etmiştir. Gelecek nesillere vatan için yapılan fedakarlıkların unutulmaması gerektiğini hatırlatmış ve tarihe saygı gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sonuç

Kore Savaşı'nda Türkiye Cumhuriyeti ilk defa kendi toprakları dışında bir ülkeye asker gönderme kararı almıştır. Bu kararın arka planında ABD'nin ve Sovyetler Birliği'nin oluşturduğu bloklaşmada Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik arayışına girmesi yatmaktadır. 1949 yılında kurulan NATO'da Türkiye de yer almak istemiş fakat bu talep reddedilmiştir. Kore'ye giden askerlerimiz kahramanca savaşmış ve Güney Kore'yi kendi vatanları gibi korumuşlardır. Bu kahramanlıklar Amerikan komutanlarının bile dikkatlerini çekmiş ve takdirle karşılanmıştır. Askerlerimiz Kore'ye gittiklerinde, Kore halkının savaş yüzünden oldukça kötü durumda olduklarına şahit olmuş ve Türk askeri elinden geldiğince onlara yardım etmeye çalışmıştır.

Kore Savaşı'nda yaralananlar önce Amerikalıların hastane gemisinde tedavi edilmiş, durumu ağır olanlar ise helikopterlerle Tokyo'daki hastaneye kaldırılmışlardır. Tokyo'daki hastanede Türk üstteğmen hemşireler de görev yapmaktadır. Kendi vatanından uzak, bilmediği bir coğrafyada zorlu şartlar altına savaşan Türk askeri kendi vatanında olduğu gibi Kore topraklarında da büyük başarılarla imza atmış, bilmediği bu topraklarda şehit düşmüştür. Türk askerlerinin Kore'deki kahramanlıkları ve değişen dünya şartları Türkiye'nin 1952 yılında NATO'ya üye olmasını sağlamıştır.

Sözlü tarih, tarih yazımında kendisine pek yer verilmeyen sıradan(!) insanın tarihe dahil olmasını sağlar. Sözlü tarih sayesinde ayrıca şiveler, atasözleri, türküler kaybolmaktan kurtulur. "Yaşayan tarih" olan insanların aramızdan ayrılmadan önce yaşadıkları değerlendirilmelidir. Fransız İhtilali'nden sonra dünyada tarih yazımı, ulusal kimliğin oluşturulmasının hedefini taşımıştır. Bu

yüzden tarih deyince akademi dünyası haricindeki çoğu insanın aklına savaşların, devlet adamlarının ve antlaşmaların tarihinin yazılması gelir. Örneğin Roma tarihi denilince akla genelde halkın değil hanedanın tarihi gelmektedir. Fakat sözlü tarih araştırmalarıyla tarih kitaplarında yerlerini alamamış insanlar ele alınabilmektedir.

Bir ülkenin devlet adamlarının tarihini bilen insanlar, kendi ailelerinin tarihleri hakkında geçmiş iki kuşaktan öteye gidememektedir. Nesiller sözlü tarih sayesinde, aile tarihlerini, yaşanan yerin tarihlerini öğrenerek kimliklerini tespit ederler. Sözlü tarih, ilk planda belgelerin tamamen söz olarak aktarıldığı izlenimini uyandırabilir. Fakat video kayıtları, kıyafetler, eşyalar, fotoğraflar ve diğer tüm materyaller sözlü tarih araştırmaları kapsamındadır. Bir göç olayında bile resmî belgeler, o göç olayını anlamak için yetersiz kalabilir. Göçün ekonomik, sosyolojik ve psikolojik tüm boyutlarını gözler önüne serebilecek olan unsur sözlü tarihtir.

Tekirdağlı ve Edirneli Kore gazilerimizin, ilerleyen yaşlarından ötürü artık birçok şeyi unutmalarına rağmen askerlik künye numaralarını bile tek seferde söyleyebilecek kadar askerlik anılarının bazılarının diri olması oldukça dikkat çekicidir. Batı'daki üniversitelerde sözlü tarih araştırmaları oldukça yaygınken ülkemizde birkaç üniversitede sözlü tarih araştırmaları oldukça hız kazanmıştır. Sözlü tarih araştırmaları Batılı ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bir an önce daha fazla yaygınlaşmalı ve "yaşayan tarih" diye nitelendirilen insanlar aramızdan ayrılmadan önce yaşananlar kayıt altına mutlaka alınmalıdır.

Kaynakça

- AKÇALI AVCI Aslı ve ASLAN Erdal, "Yerel Tarih ve Tarih Öğretimindeki Rolü", Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, c. XX/ sy. 21, (2007), ss. 669-688.
- AKKAYA Bülent, "Türkiye'nin NATO Üyeliği ve Kore Savaşı", Akademik Bakış Dergisi, sy. 28 (2012), ss. 1-20.
- AKKOR Mahmut, "İkinci Dünya Savaşı'nın Sonu ve Truman Doktrini'nin Ortaya Çıkışı", Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi, sy. 2 (2017), ss. 1-17.
- ARSLAN Erdal, Yerel Tarih Tanımı, Gelişimi ve Değeri, Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar-Küreselleşme ve Yerelleşme, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2000.
- ATAÖV Türkkaya, Amerika Nato ve Türkiye, Aydınlık Yayınları, Ankara 1969.
- AYDEMİR Şevket Süreyya, Menderes'in Dramı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1984.
- BAĞCI Hüseyin, Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası, İmge Kitabevi, Ankara 1990.
- BAĞCI Hüseyin, "Türkiye'nin NATO Üyeliğini Hızlandıran İki Önemli Faktör: Kore Savaşı ve ABD Büyükelçisi George Mc Ghee", ODTÜ Gelişme Dergisi sy. 18 (1991), ss. 1-35.
- BALAY Berrin ve OCAK Ersan, "Kameranın Tanıklığı: Sözlü Tarih Çalışmalarında Video Teknolojisinin Kullanılması", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- BAYER Nuran Seyhan, "Ötekinin Sesi-Yeşilçam'ın Görünmeyen Kadınları Belgeselinden Hareketle Feminist Sözlü Tarih Çalışması", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- TANER Bilgin ve AKDOĞAN Müslüm, "Kore Savaşı'na Bilecik ve Çevresinden Katılanlar", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, sy. 44 (2016), ss. 374-399.
- Bilim ve Sanat Vakfı, Sözlü Tarih Araştırmaları İçin Pratik El Kılavuzu, Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul 2006.
- BİNİCİ Deniz, Tarih Dilde Can Buluyor: Çekmeköy, Çekmeköy Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, İstanbul 2014.
- BOZDAĞ İsmet, Zafer ve Şereflerle Dolu Bir Hayat-Celal Bayar, Tercüman Yayınları, İstanbul 1986.
- BULUT Sedef, "38. Enlemde Güç Mücadelesi: Kore Savaşı ve Türkiye'deki Tezahürleri", Mavi Atlas Dergisi, c. VI/ sy. 1 (2018), ss. 185-204.

- BURKE Peter, Afişten Heykele Minyatürden Fotoğrafa Tarihin Görgü Tanıkları, çev. Zeynep Yelçe, Kitap Yayınevi, İstanbul 2009.
- CAUNCE Stephen, Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi, çev. Bilmez Bülent Can ve Alper Yalçinkaya, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011.
- ÇAKIR Coşkun, "Türk Tarih Yazıcılığı ve İktisat Tarihi", Türkiye'de Tarih Yazımı, ed. Engin Vahdettin ve Şimşek Ahmet, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2011.
- ÇAKIR Serpil, "Sözlü Tarih Projelerinde Yöntemsel ve Etik Sorunlar ve Bu Sorunları Çözme Yolları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- ÇAKMAK Fevzi, "Sözel Tarihçilikte Saptamalar ve Sorunlar: Bursa Örneği," Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Tarihçilik ve Tarih Yayıncılığı Sempozyumu, ed. Öz Mehmet, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- ÇAYKENT Özlem, "Sözlü Tarih", Tarih İçin Metodoloji, ed. Şimşek Ahmet, Pegem Akademi, Ankara 2015.
- DANACIOĞLU Esra, Geçmişin İzleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2010.
- DEMİRCİ Tuba, "Geçmiş Kayda Geçirmek, Belleği Çözümlemek: Hemşinli Kadınların Yaşam Anlatıları ve Düşündürdükleri", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- DEMİRCİOĞLU İsmail Hakkı, Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar, Anı Yayıncılık, Ankara 2010.
- DENİZ Önder, "Kore Savaşı'nda Tokyo'da Görev Yapan Türk Hemşireler", Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, sy. 35 (2022), ss. 460-479.
- DENİZLİ Ali, Kore Harbinde Türk Tugayları, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1994.
- DERE İlker, "Sözlü Tarihin Eğitim Uygulamalarına Entegrasyonunda Bir Başarı Öyküsü: The Foxfire Projesi", Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, c. XII/ sy. 2 (2019), ss. 511-531.
- DERE İlker, "Sözlü Tarih Çalışmalarında Katılımcılardan Kaynaklanan Problemler ve Çözüm Önerileri", Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi, c. VI/ sy. 11 (2023), ss. 151-169.
- DERE İlker ve AKINCI Zeynep Yasemin, "Türkiye'de Kurum ve Kuruluşların Yaptıkları Sözlü Tarih Projelerinin Analizi", Selçuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, sy. 46 (2021), ss. 379-400.
- DERE İlker ve EMEKSEVER, Ayçin, "Hayat Bilgisi Derslerinde Sözlü Tarihle Kültürel Mirasın Öğretimi". Gelecek Vizyonlar Dergisi, sy. 2(4), 2018, ss. 40-47.
- DERE İlker, KIZILAY Nurgül, "Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri". Turkish History Education Journal, sy. C. VI/ sy. 2 (2017), ss. 294-323.
- DİKKAYA Fahri, "Kadim Ataları Dinlemek: Arkeoloji ve Sözlü Tarih", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- DORA Celal, Kore Savaşında Türkler, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1960.
- DUMAN Doğan, "Kore Savaşı ve Türkiye'de Savaş Karşısı Bir Örgütlenme: Türk Barışseverler Cemiyeti", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, sy. 39 (2019), ss. 665-692.
- DURAK Gökhan, "Türk ve Dünya Basınında Kore Savaşı ve Türkiye", Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi, c. VIII/ sy. 36 (2015), ss. 323-339.
- ERDİLEK Neşe, "Türkiye'de Göç Araştırmalarında Sözlü Tarih Metodu", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- ERKAN Mehmet Sedat, "Kore Savaşı ve Kore'de Türk Tugayı (25 Haziran 1950 - 6 Temmuz 1953)", Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, sy. 203 (2013), ss. 45-76.
- ERSOY Ruhi, Sözlü Tarih Folklor İlişkisi Baraklar Örneği, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.
- FERRO Marc, Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi 13. Yüzyıl-20. Yüzyıl, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara 2002.

- Genelkurmay Basımevi, Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953), Genelkurmay Basımevi, Ankara 1975.
- GÖKDEMİR Oktay, "Tarih Yazımında İki Yeni Yaklaşım: Sözlü ve Yerel Tarih", Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji, ed. Şimşek Ahmet, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018.
- GÖKMEN M. Ertan, "Bölge Uzmanı ile Söyleşi Türkiye ile Benzer Kültür: Kore", Doğu Asya Araştırmaları Dergisi, c. II/ sy. 1 (2019), ss. 119-143.
- GÖKTEPE Cihat ve SEYDİ Süleyman, "Soğuk Savaş Başlangıcında Türk Dış Politikası", Bilig, sy. 72 (2015), ss. 197-222.
- GÖLE Münir, "Doğru Olmadığımı Biliyorum Ama Öyle Hatırlıyorum", Cogito Dergisi, sy. 50 (2009), ss. 24-30.
- GÜL Tülay, "Ulusal Basında Türkiye'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı", Belgi Dergisi, sy. 7 (2014), ss. 871-879.
- GÜRSEL Haluk F., Tarih Boyunca Türk-Rus İlişkileri, Ak Yayınları, İstanbul 1968.
- HAYTAOĞLU Ercan, "Kore Savaşı ve Denizli Kore Şehitleri ile Gazileri", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sy. 11 (2002), ss. 76-115.
- IGGERS Georg G., Bilimsel Nesnellikten Post Modernizme Yirminci Yüzyılda Tarih Yazımı, çev. Gül Çağalı Güven, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2016.
- İLYASOĞLU Aynur ve SOYTEMEL Ebru, "Bir Haliç Semtinde Yerel Değişim, Toplumsal Dönüşüm ve Topluluk Yaşantıları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- İSMAİL HAMİ [DÂNİŞMEND], "Mantık ve Tarih", çev. Sezai Öztaş ve Ömer Faruk Mete, Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi, c. III/ sy. 5 (2020), ss. 122.
- JENKINS Keith, Tarihi Yeniden Düşünmek, çev. Bahadır Sina Şener, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 1997.
- KARABAĞ Gülin, "Disiplinlerarası Tarih Çalışması", Tarih Nasıl Yazılır? Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji, ed. Şimşek Ahmet, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018.
- KARADAĞ Meltem, "Bir Güneydoğu Anadolu Kentinde Sosyal Değişme ve Aile Tarihi", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- KAYACAN Gülay, "Türk Modernleşme Sürecinde Değişen Yaşlılık Yaşantıları: İstanbul İzzet Baysal Huzurevi Örneği", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- KÜMBETOĞLU Belkis, "Buldanlı Dokumacıların Emek Süreçlerinde Değişim", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- KYVIG David E. ve MYRON A. Marty, Yanıbaşımızdaki Tarih, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011.
- MALKOÇ Eminaalp, "Türk Basınında Truman Doktrini ve Türkiye'ye ABD Yardımları (1947-1950)", Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, sy. 9 (2006), ss. 89-127.
- NALCIOĞLU Orhan, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Hareketinin Hukuksal Esasları, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1997.
- ÖKE Mim Kemal, Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore, 1950-1953, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2000.
- ÖZBEK E. Egemen ve TELLİEL Y. Doğan, "68'li Olmak: Hatırlamak ve Aidiyet", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- ÖZCAN Selim, "Kore Savaşı ve Savaşa Katılan Amasyalı Şehit ve Gaziler", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sy. 33 (2019), ss. 715-755.
- ÖZGEN H. Neşe, "Seçici Unutmanın Tanıklıkları", Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye'de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.

- ÖZTAŞ Sezai, “Görüntülü ve Sesli Tarihsel Kaynaklar”, Tarih İçin Metodoloji, ed. Şimşek Ahmet, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2022.
- PARASIZ İlker, Türkiye Ekonomisi, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 1998.
- RUSÇUKLU Bülent, Kore Savaşı (Unutulan Savaş) ve Gazi Faruk Pekerol’un Anlattıkları, Arvo Yayınları, İzmir 2012.
- SAKIZLI Enis Rıza, “Görüntüyü Okumak: Kapalı Bilgiye Ulaşmakta Sözlü Tarih ve Belgesel Çalışmalar”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- SARI İbrahim, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007.
- SOYSAL İsmail, Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye-Olaylar Kronolojisi (1945-1975), İsis Yayınları, İstanbul 1997.
- SUNALP Turgut, Kore Harbi, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 1954.
- ŞARMAN F. Çağnur, “Mübadele: Girit’ten Anadolu’ya Göç Bir Sözlü Tarih Çalışması ve Belgesel Film Uygulaması”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- ŞENİ Nora, “Arşivin Fısıltısı ya da Arşivleri Konuşturmak”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- TEKİN Cemile ve ERDEM Nihat, “Kore Savaşı’nda Türklerin Açtığı Bir Eğitim Kurumu: Ankara Okulu ve Yetimhanesi”, Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi, sy. 10 (2023), ss. 35-61.
- THOMPSON Paul, Geçmişin Sesi, çev. Şehnaz Layikel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları İstanbul 1999.
- THOMPSON Paul, “21. Yüzyılda Sözlü Tarih İçin Potansiyeller ve Meydan Okumalar”, Kuşaklar, Deneyimler, Tanıklıklar Türkiye’de Sözlü Tarih Çalışmaları Konferansı, ed. İlyasoğlu Aynur ve Kayacan Gülay, Tarih Vakfı, İstanbul 2006.
- ÜÇÜNCÜ Kemal, “Sözlü Tarih”, Türkiye’de Tarih Yazımı, ed. Engin Vahdettin ve Şimşek Ahmet, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2013.
- ÜNALP F. Rezzan, “Kore Savaşı ve Kore Cumhuriyeti Ziyaretinden İzlenimler”, Silahlı Kuvvetler Dergisi, sy. 415 (2013), ss. 41-65.
- YALYA Bahtiyar, Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler, Kıvılcım Matbaası, Ankara 2005.
- YAMAN Ahmet Emin, “Kore Savaşı’nın Türk Kamuoyuna Yansıması”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, c.XX/ sy. 37 (2006), ss. 231-245.
- YAZICI Tahsin, Kore Hatıralarım, Ülkü Basımevi, İstanbul 1963.

Görüşme Yapılan Kişiler

Arif BACI ile yapılan görüşme, 03.04.2024.

Ömer ÖZER ile yapılan görüşme, 01.04.2024.

Ekler:

Ek-1. Kore Gazisi Ömer ÖZER

Ek-2. Kore Gazisi Arif BACI

Ek-3. Kore Gazisi Ömer ÖZER'in Madalyası

Ek-4. Tuğgeneral Necdet TUNA'nın Kore Gazisi Ömer ÖZER'e Göndermiş Olduğu Yazı

Ek-5. Kore Savaşı'nın 60. Yıldönümünde, Kore Cumhuriyeti'nin Gönderdiği Teşekkür Yazısı

